

ગજરા મારજીની વારતા

છપાવી પ્રસીધ કરનાર શુક સેલર
જગજીવન દલપતરામ

૧૪૦૬

અમદાવાદમાં

કાગદીએળ નશુક જીમાં મથીદની સામે
શ્રી. ફેસ્ટમજી ડોસાભાઈના મકાનમાં
અમદાવાદ વિક્ટોરીઆ પ્રેસમાં
શા. નાથાભાઈ લલુભાઈએ

છાપી

સંવત ૧૯૩૭—સને ૧૯૮૧

કિંમત રૂ ૦-૬-૦

નતામાત્ર દણ્ડના જોડાણ તથા પાંચ સ્ત્રી પરસ્પર રહેલા હોય અને દશ
 માણે લોકોમાં બાહ્ય ન દેખાતી હોય તો તે અમલદારને તેને ખપ્પર આપવી કે
 તે જવાની છુટ છે. અને તે સ્ત્રીને જવાને યોગ્ય વખત આપ્યા પછી તથા જતા રે
 હોય સુગમતા આપ્યા પછી, પકડવા સાર તે ઘોરડામાં જવાને તે મુખ્યત્વાર છે.

૧૬મી કલમનો સુધારો. ૫૭. ૩૩૯ મી કલમના ચોથા પારેગ્રાફમાં “કરવા”

આ શબ્દની પાછળ “ઘોરડાના યોગ્ય અમલદારને” આ

જો હાખલ કરવા; અને તેજ પારેગ્રાફમાં હેઠળ લખેલા શબ્દો ઉમેરવા (એટલે;—
 અને ત્યાર પછીનાં કાંઈ ભરણાં (જો હોય તો) જે અમલદારને સ્વાધીત તુરંગ હશે
 તે અમલદારને કરવાં.”

૩૪૧મી કલમનો સુધારો. ૫૮. ૩૪૧ મી કલમની (અ), (ખ), (ક), (ઙ)

અને (ઘ) રકમને અને વિશેષ ઠરાવને બદલે હેઠળ લખેલો

મજકુર હાખલ કરવો (એટલે);—

“(અ.) તુરંગમાં મોકલવા વિશેષનાં વારંટમાં કહેલી રકમ જે અમલદારને સ્વા
 ધીત તુરંગ હોય તે અમલદારને ભરે ત્યારે; અથવા

(ખ.) ખીજી રીતે હુકમનામું પુરેપુરું અદા થાય ત્યારે; અથવા

૨૦૭૨

ગજરા માર્જીની વારતા*

શ્રી ગણેશાય નમઃ શ્રી સારદાએ નમઃ શ્રી ગુરુબો
નમઃ અથ વારતા ગજરા માર્જીની લખી છે.

ફોલો—પ્રથમ સારદાને વરણવુંરે, કાંઈ માગુ એક પ
સાયઃ મુજ વર દો વરદાયતીરે, કાંઈ શુભ મત આપોને
માયરે. કાંઈ ૦ ૧ સરસ્વતી સારદાને વીનવુંરે, કાંઈ ગણપત
લાગુ પાયરે; કાંઈ ૦ શુભ બુધ તમે ખાપજીરે, માહારી જી
બ્યાએ જથ ગાયરે. મારી ૦ ૨ ફુંદાજો ફુપ્પ ભંજનોરે,
કાંઈ સદાએ ખાજે વેશરે; કાંઈ ૦ પ્રથમ સમરૂ હુંતો તેહ
નેરે, એ તો ગવરી પુત્ર ગણેશરે. એતો ૦ ૩ શ્રી ગુરુને
ચરણે નમુરે, કાંઈ ગણપત રહુ કર જોડરે; કાંઈ ૦ સજીને
કરેરે હુંતો વીનતીરે, કાંઈ મુજને ન દેશો ખોડરે. કાંઈ ૦ ૪

માંડવગઢ શહેરના જામ રાજાને સાત રાણીઓ હતી,
તેમાં છ માનોતા અને એક ધમાવંતી રાણી અણમાની
તી હતી. એ સાતે રાણીઓમાં કોઈને પેટ દીકરો નહોતો.
એક દાહાડો સવારના પોહિરમાં મોટા મળસંકામાં પાસેના
ગામમાંથી એક દેવડી સુંધીઆં સાવરણી વેચવા સાર શ
હેરમાં આવતી હતી, તેણે રસ્તાનાં વેગળેથી રાજાને સંકા
સમાં જતા જોયા એટલે વિચાર કર્યો કે સાત રાણીઓ
છતાં રાજા વાંઝીયા છે મોટે તેગનું મેં જોતાં મને અપ
શુકન થશે અને માહારાં સુંધીઆં સાવરણી ખપશે નહી
એવું ધારી તે દેવડીએ રાજાના સામી સાવરણી ધરી, અ
ને પૂંડ ફેરવી ઉભી રહી. આ તમાસો જોઈને જામ રાજા
બહુ ગુસ્સે થયા અને પત્ની દેવડીને પાસે ખોલાવી પુછેછે
દાહરો—સાચુ ખાલ વુંતો દાસણીરે, કાંઈ જુડાં વચન

ન ખેલરે; કાંઈ જાતાં મડાવું તને શુભીએ, કાંઈ ધું
દી પડાવું તાહારો હોલરે. કાંઈ ૦ ૫

કે દેવડી સાચુ ખામજે તે' માહારા સામી માવરણી
સા માટે ધરી જેવું હોય તેવુ કહે નહી તો તને શુભીએ
મડાવીશ અને તાહારા શરીરની આમડી ઉતરાવીશ, તે સાં
ભળી દેવડી ગભરાણી અને ખામી કે માહારાજ સાચુ
ખાલીશ તો તમને રીસ અડશે. રાજા કહે સાચુ ખાલીશ
તો તને છોડી મુકીશ અને ખુશી કરીશ એથી દેવડીના
મનને ધીરજ આવી અને તે ખાલી.

કુટુંબ—મલામાં મેલો જોને કુમરોરે, કાંઈ તેથી મલરે
જાલરે; કાંઈ ૦ એથી મલારે રાજા વાંઝીઓરે, તેતો મુવે
ન પામે માલરે. તેતો ૦ ૬

કુમરો એટલે પેટમાં પાપ રાખી પોતાની વાત યીજને
જાણાવે નહી તે મેલો કહેવાય છે અને તેથી ઉતરતે દરજે
સાબીઓ માણસ ગણાય છે. પણ તે બંને કરતાં વધારે
મેલો વાંઝીઓ કહેવાય છે. વાંઝીયાને સ્વરગમાં જવાનો અ
ધિકાર નથી, માટે તેના પૂરૂંપનું સવારના પોહારમાં મોં
જોવું અને શુકન લેવા તે ઘણું નામદ છે. આપને સાત રા
ણીઓ જતાં એક પુત્ર નથી માટે મેં સાવરણી આડી ધ
રી હતી. આ વાત મેં સાંચે સાચો કહી છે હવે દીલ
આહિ તો મને રજા આપો અગર તમારી નજરમાં આવે
તે કરો. રાજાએ દેવડીની વાત સાચી માનીને તેના ઉપ
રથી રીસ ઉતારી નાંખી અને પોતાની સાથે દરબારમાં લે
ઈ ગયા ત્યાં કમોદના ચોખ્ખાનો ઢગલો પડ્યો હતો તેમાં
થી ગાંસડો બંધાવી દેવડીને વીદાય કરી. રસ્તે જતાં તે
મન સાથે કહેછે કે હવે સુધીઆં સાવરણી વેચવાની જ
રૂર નથી, બે ત્રણ મહીનાની ખરચી નેટસા આ ચોખ્ખા
મળ્યા છે; એમ ધારી પાછી પોતાને ઘેર ગઈ ત્યાં તેના ધ

(૫)

હીએ પૂછું કે તું આ ચોખા ક્યાંથી લાવી? ત્યારે ઢેયડો
એ કહ્યું કે તમારે શુ કામ છે, ધણીએ કહ્યું કે રાંડ સા
ચુ બોલ નહી તો ઘરમાં પેસતા નહી દેડો; ત્યારે તે બા-
લી કે હુતો રાજાને ત્યાંથી લાવી છું. તે સાંભળીને તેનો
ધણી કેહેછે કે એ ચોખા આપણે જોઈએ નહી. રાજા વાં
ઝીયા છે મારે તેમનું માં જોવાય નહી તો પછી તેમનું
અંન કેમ ખવાય. ઢેયડો કેહે કે આપુ શેર એમનું અં
ન ખાય છે તો આપણને શી હરકત છે, હું આપણે ખ
ધા કરતાં મોહોટાં કે રાજાનું ન ખાઈએ. તે સાંભળી તેનો
ધણી બેલ્યો કે જે શાસ્ત્ર નથી સમજતાં તેજ રાજાનું હ
રામ ખાય છે, પણ સમજી તો હલાલ કરીને ખાવાના.
રાજા મક્ત કાંઈ આપે પણ સમજી તો લે નહી, જો ત
ને વિસ્વાસ ન આવતો હોય તો પારખુ જો; આપણાં ધ
રમાં કોદરા છે તે બરડીને તેમાંથી કોદરી કાઢાડ અને તે
ના ભેગાં રાજાના ચોખા ભેગાં ચકલાંને નાંખ, જો તે
ચકલાં ચોખા ખાઈ જશે તો આપણે પણ ખાઈશું. ઢેય
ડીએ કોદરી અને ચોખા ભેગા કરીને ચકલાંને નાંખ્યા પ
ણ ચકલાંએ કોદરી વણી ખાધી અને ચોખા રહેવા દી
ધા. આવો પ્રતક્ષ દાખલો જોઈને ઢેયડો ચોખાનો પોટલો
માથે ચડાવી રાજાના દરવારમાં પાછી આવી ને રાજાને
કહ્યું કે જનાવરે સરખાં તમારે અંન ખાતાં નથી તો અમે
કેમ ખાઈએ એમ કહીને ચોખા પાછા નાંખી પોતાને ઘ
ર ગયો. હવે રાજાને ઢેયડીની વાત સાંભળતાં રાજા પાટનું
સુખ કશા કામનું નથી એમ ધારી પોતાની છ માનપ્રીતી
રાણીએને બેલાવી અને કહ્યું કે સાત રાણીઓ છતાં વાં
ઝીયા મોહોટું રહ્યું અને તે મેજાને લાવે કોઈ માહાર માં
જોવું નથી અને શુદ્ધ લેવું નથી મારે હવે હું નગરમાં રે
હેનાર નથી માહાર રાજપાટ ભાગવવું નથી. કોઈ અધી

ર વનમાં જ્યાં ત્યાં કોઈ દેવની આસના વાસના કરીશ અને જો તે દેવ માહાર વાંઝીયા મહેલુ ભાગશે તોજ હું પાછો નગરમાં આવીશ નહીં તો જંગલમાંજ ભટકીને આ વરદાનો છેડો લાવીશ એમ કહી કુવશંગ વજ્રને રાજપાટ સોંપી પોતે શામ ધોડા ઉપર સ્થાવર થઈ ચાલી નિકળ્યા.

ફરો—રાણીઓ રૂવે રગ મહેલમાં, કાંઈ દાસીઓ રૂવે દરબારે; કાંઈ રમયત રૂવે સારા શહેરનીરે, કાંઈ વરતાયો હાહાકારે. કાંઈ હાટે રૂવે હાટ વાણીઆરે, તેતો પાડી બેઠા હડતાજરે; તેતો પ્રાણી માત્ર રહે ઉગથમારે, કાંઈ પ્રેક્ષે નમાવી છે ડાજરે. કાંઈ કાળે ધોડે ન કાળે લુગડે, કાંઈ રાજ માહ્યા વનવાસર; કાંઈ વાંઝીયા મહેલું ભાગવારે, છોડી ચાહ્યા નગરની આથરે. છોડી.

હવે રાજ પોતે નગરમાંથી બહાર નિકળ્યા કે તમામ રંગ મહેલમાં રાણીઓ રૂદન કરવા લાગી અને દાસીઓ, તથા ચાકર નકર અને નગરમાં વસનારા લોકોએ ઘણું કલ્પાંત કરવા માંડ્યું. નગરના લોકોને ઉદાશ જોઈ પશુ પક્ષીને પણ દીવગીરી આવી, નાહાનાં મોહોટાં કુમળાં ઝાડ હતાં તે પણ કરમાઈ ગયાં આવી રીતની રમયતની દીલગીરી અને પશુ પક્ષીનાં શોકાતુર દેખાવ છતાં રાજ પોતે વાંઝીયા મહેલું ભાગવાની આથાએ રાજપાટ મુકીને કુટુંબ કબાલો મુકીને જંગલમાં એકલા ચાલ્યા ગયા. આગળ જતાં એક મોહોટું બપુમાં વન આવ્યું ત્યાં ઝાડની ધણી ધટા જોઈ પોતે વીસામી લેવા સાડા ઝાડ તળે ઉતરી પડ્યા ત્યાં પવનથી ખરી પડીને પાંદડાના ઢગલા જમીન ઉપર પડ્યા છે તે ખસેડીને હાથ વતે રાજ જમીન સાફ કરેછે, ઓટલે પાંદડાંમાં ઢંકાએલી જળાધારી સહીત માહાદેવની મુરતી રાજની નજરે પડી તે જોઈ રાજ બહુ દરખાસો કે હું કોઈ દેવને ખેળવા નિકળ્યો હતો તે મારા

રા ઉપર કૃપા કરીને મને સામા આવી મળ્યા માટે હું
 આ જગાએ રહીને માહાદેવ આગળ તમા આદરીને પૂજન કરું
 ર, એમ ધારી ત્યાં રહ્યો. પૂજન કરતાં બાર વરસ વીતી
 જવા આવ્યાં તો પણ માહાદેવ કાંઈ પ્રસન્ન થયા નહીં એવા
 માં એક દહાડો એ શીકારીઓ શીકાર કરવા નિકળ્યા હતા,
 તે શીકારીઓ બોળીઓ ખબે બરાબી આવ્યા આવેછે; તે
 ઓએ વેગળેથી રાજાને અને ઘોડાને દોઢા એટલે વિચાર
 કરેછે કે આપણે પેલા આદમીને માગી નાંખી તેની પા-
 સેથી ઘોડો લઈ જઈએ. એટલામાં તેઓને દેખીને રાજા
 વિચાર કરેછે કે આ કોઈ હુટારા છે તેઓ આ ઘોડાની
 લામચે મને મારી નાંખશે. આપણે રાજપાટ મુકીને મર-
 વા સાફ તો અહીં આવ્યા છીએ ત્યારે હાથે મરવું તે કર-
 તાં પરાયા હાથે માર થશે તો આત્મ હત્યા કરવા બાબત
 નરકમાં જવું નહીં પડે અને હું સાચી ગતીએ જઈશ એ
 મ હીંમત રાખીને રાજા બેઠા છે; એટલામાં પેલા શીકારી
 આવી પોહિયા અને કરડી આંખ કરીને ઉભા રહેવા
 એટલે રાજાએ કહ્યું કે જે તમારા મનમાં હોય તે તાકીદ-
 થી કરી નાંખો એટલે હું આ દુઃખમાંથી છુટીને તરત
 પરમેશ્વરની પાસે સુખમ જઈ ખેસુ. આ વાત સાંભળીને
 શીકારી વિચારમાં પડ્યા કે આ કોઈ મોહિટો માણસ છે
 કારણ કે આપણે એક ગાઉ ઉપર જે વિચાર કર્યો હતો
 તે તેના જાણવામાં આવ્યો માટે માનો ન માનો પણ
 આ કોઈક દેવતા છે એમ ધારી મારવાની વાત બૂની જ
 અને હાથ જોડી રાજાને પૂછેછે કે માહારાજ તમે કોણ
 છો અને અહીં જંગલમાં શા કારણે બેઠા છો રાજા કહે
 ભાઈ હું રાજા છું પણ માહાર પેટ કાંઈ છોકર નથી મા-
 ટે વાંઝીયા મહેલ ભાગવા સાડું આ માહાદેવની શેવના ક-
 ર્તે. તે સાંભળી શીકારીઓ વિચાર કરેછે કે આપણે પેટ

પણ છોકર નથી અને વાંઝીયા છીએ માટે આગની જો
 કે બેસીને માહાદેવની શેવના કરીશું, તે પુત્ર થશે એમ ધા
 રી માટે જોળીઓ ભરાયી માહાદેવની શેવા કરતા બેઠા.
 જ્યાં બે ને ત્રણ દીવસ થયા કે પેતા શોકારીઓને બુખ
 ભાગી અને તેમનાથી બુખે રહેવાયું નહીં એટલે વિચાર
 કર્યો કે આપણાથી હવે બુખે રહેવાશે નહીં અને આપ-
 òળી પાસે શીકાર લાવેલા તર્કવાર છે તે ખાઈએ એમ ધા
 રી જોળીમાંના શીકાર બાહાર કાઢીને માહાદેવની જળા-
 ધારી ઉપર ચુકી કાપવા માંડ્યો એટલે તમામ જળાધારી
 અને શીવ લીંગ રૂધીરથી ભરાયું. આવું અધોર કરમ જો
 હ માહાદેવ અકળાયા કે આ પાપી કેમ કરેલા જશે નહીં
 અને મને ભ્રષ્ટ કરી નાંખશે. એમ ધારી પોતે જોળીના વે
 શ લેહ શીકારીઓના સામા આવી ઉભા રહ્યા અને શી
 કારીઓને કહ્યું કે અરે મુરખ તમે આ શુ કામ કરો છો
 અને, અહિં આં કેમ આવ્યા છો? શીકારીઓએ કહ્યું કે અ
 નારે પેટ ઠાંઈ છોકર નથી માટે માહાદેવના પાસે પુત્ર લે-
 વા આવ્યા છીએ તે આપશે એટલે જન્મશુ બીધા ચિવાય
 જનાર નથી. માહાદેવ વિચાર્યું કે આ પાપીઓને હવે પૂ
 ત્ર આપુ એટલે અહીં આંધો જાય. એમ ધારી માહાદેવ
 શીકારીઓને કહ્યું કે ધેર જાઓ તમને પુત્ર થશે. શીકારી-
 ઓ કહે કે વચન આપો તો જન્મએ પછી માહાદેવ વચન
 આપી અંતરેધવાત થયા અને શીકારીઓ હરખાતા હરખા
 તા પોતાને રક્ત પડ્યા. આ તમાસો જોઈ રાજા વિચારે
 કરે છે કે આ પણ કરમની વાત છે. હું બાર બાર વરસ
 ના અપવાસ કરીને શેવના કર્યું પણ માહાદેવ મને કોઈ
 દીવસ સ્વપનામાંએ દેખાતા નથી અને આ બે પાપી અં
 ડાળ એક બે દીવસ આવીને બેઠા અને માહાદેવની જળા-
 ધારીમાં અપવીતતા કરી તેમને માહાદેવ પુત્ર આપ્યા મા

ટે ફું પગ વેમની મફક કર; એમ વિચારી પોતાના ઘો-
 ડાનું દારકું છોડીને જીયુ ગાડ સાથે બાંધ્યું અને પોતાના
 બે પગ બાંધીને પોતે નીચે માટે જુમતા લટકીને એક
 હાથે માહાદેવની મુરતી ઉપર કટાર પકડીને હીંચકા ખાવા
 લાગ્યા એટલે કટારની અણી સાથે અચડાઈ માથુ ધુંધવા
 લાગ્યું અને માહાદેવની જળાધારી, લોહોથી ભરાવા લાગી
 આવી કમકમાટ ભરેલી રીતે રાજા કમળ પૂજન કરેછે તે જો
 ધ શીવને ધણોજ ત્રાસ આળ્યો અને અકદમ રાજાના સા
 મા આંસીને ઢમા રહ્યા અને રાજાને કહ્યું કે તુ આટલું
 બધું શુ કરવાને કરેછે. રાજા કહે કે માહારાજ હું બાર બાર
 ર વરસથી પૂજની આશાએ રાજપાટ મુકી જૂન તરસ વે-
 ઠીને તમારી શેવના કહ્યું તો પણ તમિ પ્રસન્ન થયા નહી,
 અને પેલા શિકારી પાપી કરમના કરનાર તેમને તમિ એક
 બે દીવસમાં પૂત્ર આપ્યો માટે માહારે તો હવે તમારે મા
 ટે મરવું છે. માહાદેવ કહેછે કે જોછો જેવું કરજી હશે તેને
 તેવું ક્ષમણશે મિં એમને પૂત્ર આપીયા પણ ત પુત્ર જા
 જીમાં કોડ પેદા થઈ ત્રીજે દીવસે મરી જાયછે તેમ ઉજ
 રીને મરી જશે અને તેને જે પુત્ર આપવાનો તે કાંઈ ના
 મના કરવા લાયક થશે માટે હવે તું તાહારા પગ છોડી
 નાંખ હું તાહારા ઉપર ધણો તુજમાન થઈ ગયો છું પછી
 રાજાએ હાથ પગ છોડી નાંખી બે હાથ જોડી પોતે મા-
 હાદેવની સામે ઉભા રહ્યા છે. માહાદેવે પૂછ્યું કે તમારે
 કેટલી રાણીઓ છે, રાજાએ કહ્યું કે સાત રાણીઓ છે તે
 માં છ માનીતા અને એક અણમાનીતા છે; પછી માહા-
 દેવે કહ્યું કે જીયુ જો ગાડ થવું છે. રાજાએ જીયુ જોયું
 એટલે આંખાનું ગાડ દીધું પછી માહાદેવે કહ્યું કે તના ઉ
 પર ક્ષણ છે કે નહી. રાજાએ બીજી વાર સામુ જોયું તો
 ઉપર કેરીઓ મૂલી મહેલો છે અને તે કારમી દેખાય છે.

તે બેઠા રાજ્યે કહ્યું કે માહારાજ ખીન રતે કેરીઓ લઈ
કી રહી છે માહાદેવે કહ્યું કે આ માહારો ઘોડા લેખને જ
અને આંખા ઉપર મારે પછી ને કેરીઓ નાંચે પડે તે
તાહારી રાણીઓને ખરાબ ને એટલે પૂત્ર થશે જો વધા
૨ લોભ કરીશ તો બારે વરસની મહેનત નકામી જશે
મોટે જાણ વાર મારીશ નહી. એટલું કહી શીવ અલોપ
થઈ ગયા, પછી રાજ્યે આંખા ઉપર ઘોડા માર્યો કે
સાત કેરીઓ નાંચે પડી તે લેઈ જોગીમાં નાંખી માહાદેવ
ની પાસે હાથ જોડીને કહ્યું કે—

ફુલો—જગશર માહાદેવ તમને વીનવુંરે, હું તો લખી લ
ખી લાગુ પાપરે. હું તો વાંઝીયા મહેલું માહાર ભાગીયુંરે
માહારી સદાએ કરજો સાહાયરે. માં વિધવા નગરી મા
હારી સદાવા યત્નરે, કાંઈ ભાગ્ય તણો તહો પારરે. કાં મહે
ર કરીરે માહાદેવજીરે મને આપ્યો નવો આવતારરે. મં

હે માહારાજ તમે માહાર વાંઝીયા મહેલુ ભાગ્યું તેથી
માહારા ભાગ્યની કાંઈ સીમા રહી નથી અને માહારી નગ
રી કે ને માહારા વગર સુની પડી હતી તે હવે મને જોઈ
ધણી ખુશી થશે અને બહુ સુખ પામશે, કેમકે મને તમે
આજ નવો આવતાર આપ્યો હું નગરમાથી નાંસર્યો ત્યારે
તો મરી ગયા બરાબર હતા. એવી રીતે રાજ્યે માહાદેવને
અરજ કરી અને પ્રદક્ષિણા કરીને ઘોડા ઉપર સ્વાર થઈ
ને નગર ભણી ચાલ્યા ગયા. નગર નજીક આંખું એટલે
લોકોએ રાજને દીઠા અને રાજ આંખાની વાત માત્રી
તેથી તમામ રહ્યત બહુ ખુશી થઈ; કુલથંગ વજીરે પો
તાનું બધું લસ્કર શણગાર્યું અને સોના રૂપાનાં કુલ પ-
ડાવી મોહોદી ધામ ધુમધી વાજતે ગાજતે રાજની સામે
આયા, રાજને પ્રધાને તથા રાણીઓએ તથા રહયિતે સો
ના રૂપાના કુલથી વધાવ્યા અને રાજ પાતે રાણીઓના

મહેલમાં ગયા અને પોતાની છ માનીતી રાણીએને બો-
લાવી પેલી સાતે કેરીઓ આપી દીધી. રાણીએએ તે
કેરીઓ આપી અને ગોટલા છોતરાં મહેલની બાહાર ફેં-
કી દીધાં. પેલી આજ્ઞાનીતી રાણી દામાવંતીએ પોતાની
દાસીને કહ્યું કે તું માનીતી રાણીએના મહેલ આગળ જ
અને જો કે રાજા કાંઈ નથી ચીજ લાવ્યા છે? બારે વર
શે રાજા ઘેર આવ્યા છે માટે કાંઈક લાવ્યા હશેજ અને
તે ચીજમાંથી નકામું બારણું કે કી દીધું હશે તે લઈ આવ્યા
વ. તે સાંભળી દાસી માનીતી રાણીએના મહેલ આગળ
આવીને જીવેછે તો કેરીઓનાં ગોટલા છોતરાં પડેલાં ત્રી-
ઠાં તે જોઈને દાસીને અચાંચા લાગ્યો કે આ રતમાં તો
આંખાનાં પાંદડાં સરખાંજે ખરી પડેછે તો કેરીઓ કયાં-
થી માટે આ કેરીઓજ નવીન ચીજ જણાય છે; એમ ધા-
રી કેરીઓનાં ગોટલા છોતરાં વીંછી બઈને પોતાની બા-
ઈ દામાવંતીને આપ્યાં ને કહ્યું કે બાપ રાજા તો નવીન
ચીજ કેરીઓ લાવ્યા છે તેનાં ગોટલા છોતરાં પડેલાં હતાં
તે હું બાવી છું. દામાવંતી કહે કે ગોટલા છોતરાં પણ
આપણે કામનાં છે. એમ કહી ખાંડી? કુટીને તેની રાખ
કાઠને પીવાનો વિચાર કરેછે એટલામાં તેને વેહેમ આવ્યો
કે આ દેવતાઈ કયું છે તેથી તેમાં કાંઈક દર્શવત હોય
અને મને કદી ગરબ રહે તો પછી રાજા આજી મુકે અ-
ને તે ખડું મનાય કારણ કે માહારે માહેલે રાજા આવ-
તા નથી માટે હું કુલથંગ વજીરને બોલાવી તેની રૂંપડ
પીકે તો કોઈક દીવસ રાજાને માહેડે માહારી સાખ પૂરે
એમ ધારીને કુલથંગ વજીરને તેડવા મોકલ્યું. દાસીએ કુ-
લથંગ વજીરને કહ્યું કે માહારાજ માહારી બાઈ તમને તે
ડેછે, માટે હાલ ચાલો. કુલથંગ વજીર દામાવંતીના બો-
લાએ આવ્યા તેમને આરામ આપ્યું. વજીર કહે રાણી

તમે મને કેમ તડપો છે ન એવું શું તાકીદનું કામ પડ્યું છે તે મને કહો. રાણી કહે કાંઈ જાહેર કામ નથી સંદે-
જ વાત છે તે તમને કહ્યું. રાજ પૂત્રની આશાએ બાહ્ય
રે ગયા હતા ત્યાંથી બારે વરશે આવ્યા ત્યારે કેરીઓ બા-
વ્યા હતા તેનાં જોડલાં છોતરાં માહારે હાથ આવ્યાં છે તે-
ની રાખ કરી પીવાનો મં વિચાર કર્યો છે; પણ કદાચ
કોઈ જાહેરા પૂછે તે કેરીઓ પૂત્ર થવા સાર આપી હો-
ય ને કદી મને બરબ રહે તો રાજ માહારે માથે કબંક
મુકે શાથી જ હું રાજની આજમાનીતી છું તે વાસ્તે ત
મને, વચમાં રાખવા તેડાવ્યા છે. વજીરે કહ્યું કે બાહ્ય એ-
માં તે શું છે તમે સુખેથી રાખ પીઓ ને પુત્ર થશે તો
તમારી વતીનો હું રાજને જવાબ દેશ. એવી રીતે વજી-
રે ધીરજ આપી એટલે દામાવંતી રાણીએ વજીરના રૂપ
તાં મંદ્ર સુરજની સ્તુતી કરવા માંડી.

કહે—મંદ્રમા સુરજ તમને વીનવું, માહારી સાચેરી
પૂરજો સાખરે; માહારી• રાજ જાહેર નથી આવતારે, મને
કુડાં મડાવે આજરે. મને• પીતા વીના તુને પુત્ર થયોરે,
એવી આપશે મુજને આજરે. એવી• જગર માહારે
તમને વીનવું, માહારી બલેરી રાખજો બાજરે; માહારી•
પુત્ર પ્રમાદનો આપશે તો, માહારાં સરશે સધળાં કાજરે
માહારાં કુલશંગ વજીર તમને વીનવું. માહારી સાચેરી
પૂરજો સાખરે; માહારી• રાજ જાહેર નથી આવતારે, મ
ને કુડાં મડાવશે આજરે. મને• પીતા વીના તુને પુત્ર થ-
યોરે, એવી આપશે મુજને આજરે. એવી•

હું કુલશંગ વજીર તમારી અને મંદ્ર સુરજ સાચે હું
આ કામ કરજી. જો માહારા ભાગ્યમાં હોય ને માહારે
જી મને પુત્ર આપે તો માહારી લગ્યા તમારા અને તે
ના હાથમાં છે. એટલું કહી રાણીએ કુલશંગ વજીરને વી

કામ કીધા એટલે તે પોતાને ખેર ગયા. હવે રાણીએ વિચાર કર્યો કે રાજ્ય પીધાથી કદાચ મને પુત્ર થશે તો તેને મડવા લાયક થોડા જીવંત માટે માચી થોડીને અડધી રાખી પાઉ તો વહેરે તેના જીવોજ થાય; એવું ધારી અડધી પોતે પીધી અને અડધી થોડીને પાઈ, તે ઈવસથી રાણીને અને થોડીને સાથે ગરભ રહ્યો. અને માનીતી રાણીએને પણ કેરીઓ પાવિધી ગરભ રહ્યા, અને જ્યાં નવ મહીના પૂરા થયા એટલે સાતે રાણીએને પુત્ર અવતર્યા અને અઢાર મહીને થોડીને પણ માછા જોરાવર વહેરે થયો. માનીતી રાણીએને રાજ્યએ કેરીઓ આપી અને રાણી દામાવંતીને અણમાનીતી જાણીને આપી નહીં એટલા વેરે વંચો કરવાયો માહાદેવ કોપાયમાન થયા તેથી જ રાણીએના પુત્ર કદરુપા અને લુલા લંગડા અવતર્યા અને હેન કરીને ગોટલા છોતરાંની રાજ્ય પીનારી પેલી અણમાનીતી દામાવંતી રાણીને માંદા કાંતીવાન અને તેજસ્વી પુત્ર પેદા થયો. પેલી જ માનીતી રાણીએને પુત્ર આજ્યાન્ન વધામણી રાજ્ય પાસે ગઈ તેથી રાજ્ય ધણું હરખ્યા. પણ અણમાનીતીને પુત્ર થયો તેની કોઈને અખરજ નથી. સત્તારના પોહારમાં રાણી દામાવંતી પોતાની દાસીને બાલાવીને કહે છે.

ફુલો—દાસીરે માહારી જીને જનડીરે, તુતો મટપટ તખ્તપાર પાથરે; તુતો જનમોતરી કરવીને પૂછીએરે, કાંઈ જોશીને તેડવા જાયરે. કાંઈ

અરે દાસી તું મટપટ તખ્તપાર થઈને જાણીએથી બાવાને બોલાવી લાવ કે આપણે બાઈની જનમોતરી કરાવીએ દાસી જોશીને બોલાવી પોતાની બાઈ પાસે આવી. રાણીએ કહ્યું કે માહારાજ કુંવર આજ રાતે અવતર્યા છે માટે કીયા નવતરમાં જન્મ છે અ નેતેનું નામ શું પાડવું

તે મને કહેા. જોશી બાવાએ જન્મ અક્ષર તદ્દ્યાર કરી એ
૬ ઉપરથી નામ કાઢાડીને કહ્યું કે—

કુહો—મારે નખેતરે કુંવર આથીયારે, એતો રાખે પી-
તાનો ઠામરે; એતો૦ ધરણી ધરજે એના તેજથીરે, એ
નું મતીઓ માર આપે નામરે. એનું૦ જીરે મલે સહને
જીતશેરે, એતો ભરશે મોહોડી મોહોડી હામરે; એતો૦ જ
ગથરે માહાદેવ એની સહાયગારે, એનું ગજરા માર પાડો
નામરે. એનું૦

ભાઈ તો એવા શુભ અને તપકારી નખેતરમાં જન્મ-
મ્યા છે કે તે તો માહા પરાક્રમી જોરાવર અને ધાંતોવા
ન થશે, પોતાની જીવિતી કામ કરશે, આમની સાથે બા-
ય બીડવાની હાંમત માલશે અને એના તેજથી આખી કુ-
નીઆં અંજનજી જન્મ એને વશ થશે. પોતાની ગાદી પોત
ભોગવશે, પણ બાર વરસની ઊંમરમાં કુંવરને વનવાસ જ
વું પડશે. વનમાંથી આવ્યા પછી કુંવર ગાદીએ ખેતશ્રમ
ને સહ સારાં વાનાં થશે કેમકે તેને માથે માહાદેવનો હાથ
છે અને તેનું રક્ષણ કરનાર પણ માહાદેવ છે માટે કુંવર
બહુ બળવાન અને જીવિશાળી થશે અને શાસ્ત્ર પ્રમાણે ના-
મ બે આવેછે. એક મતીઓ માર અને બાજુ ગજરામા
ર એ બેમાંથી બા તમને જે ગમ તે નામ રાખજો પણ
માહાદેવ નજરમા તો ગજરા માર નામ વાણું સાર છે એ
વું કહ્યાથી રાણી ધણુ પુષ્પા યયાં અને દસીને કહ્યું કે
કુહો—ઝટપટ હો માહાદેવ દાસીઓ, તમે પેહેરાન ૬
ક્ષણી ચીરરે; તમે૦ યાગ ભરી સગ માતીડો, તમે વધા-
વા બાવન વીરે. તમે૦

જોશી માહારાજને માતીએ વધાવી હોય અને ઝવેરનો
એક યાગ ભરીને આપો તે ચિત્રાય સેજાં પાઘડી અને હો
રા જડીત સોનાનાં કડાં પેહેરાવો. ઘણીએ તે પ્રમાણે સર

રવે આપ્યું એટલે જોશી માહારાજ રાજી થઈ પોતાને ધેર
 ગયા. રાણી દામાવંતીના હરખની પણ કાંઈ સીગા રહી
 નહી. તેણે બ્રાહ્મણ, ભાટ, ભવઈયા અને બાળ માગણ
 લોકોને ધન આપી ખુશો કર્યા. હવે કુંવર દીવસે ન વધે
 તેમ રાતે વધે. એ રીતે સાત વરસની ઊંમરના થયા એટ
 લે ભણવા સારૂ મુક્યા. ભણી ગણીને માહા વિદ્વાન થ
 યા અને જોમ જોમ માહોડી ઊંમરે થતા ગયા તેમ તેમ
 હુંગિયાડી ચતુરાઈ અને અંગની ખુબી બાહાર નીકળવા
 માંડી. એક દીવસ જનમ રાજાએ પોતાની માતાના રાણી-
 જોના કુંવરને દરબારમાં બોલાવ્યા અને તેમની ગાદાએ
 પોતાની પાસે નાંખાવી તે ઉપર બેસાડ્યા. કુંવરને જોઈ
 ને તમામ સભા લાજવા લાગી અને માહો માહો સહ રા-
 જાની છાના દસવા લાગ્યા, એટલે કુલશંક વજીર વિચાર
 કરેછે કે આ વખત જો દામાવંતીના કુંવર ગજરો માડ
 હોય તો બધી સભા ઝાંખી પડી જાય પણ રાજાના ક-
 હ્યા વગર તેડી કેમ લવાય રાજા ગુસ્સે થાય તે શિવય
 બાજી તો કાંઈ હરકત નથી. એર રાજા ગુસ્સે થશે તો યા
 પણ આ વખત તો કુંવરને તેડી લાવું. એમ ધારી વજી
 ર દામાવંતી રાણીને માહોલે આવ્યા અને રાણીને કહ્યું
 કે બાઈ તમારી પાસે એક સીજ માગવા આવ્યો છું રા-
 હી કહે બાઈ અણમાનીતી પાસે એવા તે શી સીજ મા
 ગવાની છે કે તેમ અકાએક માહારે ત્યાં પતાર્યા. માહારો
 માહોજ કરતાં તો તમારા રાજાને ત્યાં જે જોઈએ તે હશે
 માટે માહારો પાસે જે માગશે તે આપી શકાય તેવી હશે
 તો હું હાજર કરોય. માટે કહે તમારે શી સીજનો ખપ
 પડ્યો છે. વજીર કહે બાઈ સીજ તો કાંઈ નથી પણ ત-
 મારો કુંવર રાજા પાસે માહારી સાથે માકલો એટલી મા
 હારી અરજ છે. રાણી કહે કે માનીતી રાણીજોના છ કું

વર છનાં માહારા કુંવર વમર રાજને શું કામ અટકી રહ્યું
 છે? પ્રધાને કહ્યું કે રાજને તો કામ નથી પણ સેહેજ હું
 તેડવા આંચો છું કેમકે ત્યાં રાજના સરવે કુંવર આચી
 ને બેઠા છે તેમને જોઈને તમામ રહ્યત લાજ યે છે મા
 ટે હું તેડવા આંચો છું. દામાવંતી કહે ભાઈ રાજને અ
 ને માહારે અંટસ છે તે તમે જાણો છો. માટે માહારા કું
 રને કાંઈ કરે ત્યારે માહારો શો ઉપાય. વજીરે કહ્યું કે જ્યાં
 સુધી માહારા જામાં જાય છે ત્યાં સુધી ગજરા માફનો
 વાંકો વાળ થવા દેનાર નથી રાણી કહે ત્યારે તમારી સાથે
 ગાંધુડ પછુ જો માહારા કુંવરને કાંઈ થયે તો હું આપ
 ધાત કરીને મરીશ તેથી તમને હત્યા ભાગરી, માટે કુંવર
 ને સંભાળવાની હિમત હોય તો લઈ જાઓ. વજીરે કહ્યું કે
 ભગારે કુંવરની કથી શીકર કરવી નહી, કુંવર માહારા મા
 થા સટે છે. પછી દામાવંતીએ કુંવરને કહ્યું કે ભાઈ આ
 પણ વજીર તેડવા આંચો છે તેમની સાથે દરબારમાં
 જવા માટે સારા શણગાર પહેરો અને ત્યાં જઈ બેસી હું
 શિયારી બતાવો કે જોયો મારી કુંવરને એવ ન લાગે. ત
 માંભળી ગજરા માફએ પોતાના શણગાર સજવા માંડ્યાં.

કુહો—કસમી મંડીલ માથે બાંધીયું, કાંઈ શીરૂંપેમ
 નો ચળકારે; કાંઈ કલમી તારારે માંહી સોભતારે, જો
 માં માતી મણીનો ચળકારે. હુંજેમાં જરૂરી જાએ પહે
 રીઓરે, માંહી ઝાંઝરા ઝળકે તારરે; માંહી હીરા જડીવ
 કંઠે હારડારે, તેની શોભાનો નહી પારરે. તેની સેલે કસી
 કમર બાંધી છેરે, કાંઈ રેશમીઓ સુરવાળરે; કાંઈ કનક
 કમરપટો કેડમારે, તેમાં ઝોલાં ખાય તરતારરે. તેમાં કેડ
 માં કટારી છે વાંકડારે, કાંઈ દીસે છે નાનરો બાળરે; કાં
 હાયમાં ઝાંઝરી ભમર ભાલડીરે, કાંઈ બાંધે ઢગકતી ઢાલરે
 કાંઈ આર ખસામાં નાંખી શીરમારે, કાંઈ ઝોળી મૂક્યા

છુટા કેથરે. કાંઈં લાંબાં ટુંકારે માફ ડગ ભરે, કાંઈં થો
ભણે બાળે વેશરે; કાંઈં કામ કુંવર બન્યા માફજરે, જા
ણે તેજ તણા અખારરે. જાણે કુલસંગ વજરની જાતી
આંગળીરે, કાંઈં માફજી ચાલ્યા દરબારરે. કાંઈં

ગજરા માફએ ખડુ ગુલાં વસ્ત્ર અને હીરા માતીનાં ધ
રણાં પેહેરી કમરમાં કટાર અને તરવાર બટકાવી દીધાં છે
તેના શરીરની અંદર ખુશમા મસમસી રહી છે એવી રી
તના ઠાઠ માઠથી માતાને પગે લાગી વજરની સાથે દરબાર
માં જાય છે, મારગમાં વજરને પૂછ્યું કે દરબારમાં પેસવા
નો રસ્તો એકજ છે કે બીજો ક્યાંઈં આડો અવગો છે;
કારણ કે હું રાજાને નમવાનો નથી અને જો સામા આ-
વું તો માહારે નમવું પડે. આ વાત સાંભળીને વજરે ગભ
રાયો કે આ માહારી સાથે આડું બાણ છે તો પછી રાજાને
શું કેહેશ પણ જેર જે થયું તે ખરું એવું ધારી રાજાની
મેઠકની પુઠે બાંધી હતી તે ઉઘાડીને વજરે અંદર ગયા,
પછી માફ વિચાર કરે છે કે જો પેહેલુ માથુ ધાલીશ તો
નમા કેહેવાઈશ માટે પેહેલા પગ ધાલીને અંદર જવું. એ
ચિતે ગજરામાફ દરબારમાં આવી રાજાની જોડે બિભા ર
હ્યો કુલસંગ વજરે પણ રાજાની પાસે બેઠા, કુવરને જો
તાંજ સભા બાપી થઈ ગઈ. અંધારી રાતે તારા મંડળ
માં અંદ્ર પ્રકાશી રહે તે પ્રમાણે કુંવરનું તેજ જોતાંજ પ્રધા
નને પૂછે છે કે આ કુંવર કોનો છે; ત્યારે પ્રધાને ક-
હ્યું કે માહારાજ આ જ કુવર જેના છે તેનો એ પણ
છે, રાજા કહે માહારે જ રાણીઓના જ કુંવર છે, અ
ને વળી આ કુંવર કોનો, પ્રધાન કહે આપની આજ્ઞામા-
નીતી રાણીનો એ છે. રાજા કહે હું તેના મેહેલે જતો ન
થી તો કુંવર કેમ પેદા થયો. પ્રધાને કહ્યું કે માહારેવની
આપેલી સાત કેરીઓ તમે જ માનીતી રાણીઓને આપે-

લાં તે રાણીજાએ કેરીએનાં ગોઠતા છોતરાં ફેંટી દાઢી-
લાં તે આજમાનીતીને હાથ આપ્યાં તેની રાખ કરીને મા-
હારા દેખતાં પીચી તેણી આ કુંવર પેદા થયો છે રાખ
કહે માહારો કુંવર હોય તેહ માહારી માગે આવી મને સ-
લામ કરે. ગજરો માડ કહે હું રાત જણુ શિવાય બીજા
કોઇને સલામ કરતો નથી રાખ કહે કે માહારાથી ચઢીયા
તા બીજા સાત કીયા છે, ગજરો માડ કહે કે—

ફુડો—પેહેલી સલામ માહારી માનનેરે, જેણે નવ મા-
સ રાખ્યો પેટરે, જેણે હલી કરીને ઉઠેરીયારે, માહારી
ધણીએક કીધી વેઠરે. માળી બીજી સલામ જગશર મા-
હાદેવનેરે, જેણે પેટમાં ગરબજ દીધો; જેણે જડરા અ-
ગ્નિથી મુને જાળયારે, માહારી રક્ષા ધણીએક કીધરે. મા-
લીજી સલામ માહારા પ્રભુનેરે, જેણે બાહાર આપ્યો અ-
વતારરે; જેણે જીવતાં લગી જથ આપધરે, એતો મુવે
ઉતારે ભવ પારરે. એતો ચોથીરે સલામ માહારા દેવંત
નેરે. એતો રાણમાં રમાડી લાવે ઘેરરે; એતો ગામ થે-
ડી પડે પરગામગારે, એતી કાંધ ન જાણે ઘેરરે. એતો પાં
ચમી સલામ માહારા ખાંડાનેરે, એતો રાણમાં કરે મીઠા
ધાવરે; એતો દુસ્મન દુર રહે દેખીનેરે, માહાર જુડતુ તા-
રે નાવરે. માડ છઠી સલામ માહારી દાવનેરે, એતો ર-
ાણમાં હણ્યા કેરી આયરે; એતો દુસ્મન જીભ જડપ ઉડ-
તારે, માહારી પડતી બચાવે લોખરે. માહારી સાતમાં સ-
લામ ધરતી માનનેરે, એતો મુવા જીવતાનો વિશામર; એ-
પ્રાણી માત્ર સહ પેટ ભરેરે, કાંધ જીવતાનું જીવન દામરે.
પેહેલી સલામ માહારી જનેતાને કે જેણે નવ મહીના
સુધી પેટમાં રાખ્યો, પોતે દુઃખ વેડીને મને માહોટો ક-
સ્યો. બીજી જગશર માહાદેવને કે જેણે ગરબ આપી જ-
ડરા અગ્નિથી માહારી રક્ષા કરી છે. ત્રીજી જગત કરતા

પરમેશ્વરને કે જેણે અવતાર આપ્યો અને જે જીવતાં સુ-
ધી કીરતી વધારી મુગ પક્ષી સ્વરગે લેઈ જશે. ચોથી મા
હારા રેવંતને કે જે ગાય પરમામ જઈને સાંજે વનમાંથી
ધેર બાવેછે. પાંચમી સલામ આવી તરવારને કે જે બગીચા
માં દુસ્મનનું રાજ કાપીને માહારો જય કરે. છઠી સલામ મા
રી દોષને કે જે દુસ્મનોના સપાટાથી બચાવે, અને સા
તમી સલામ ધરતી માતાને કે જેના આંદર મુગ જીવતા
સમાય છે અને બધા પ્રાણીઓના ગુનનો આસેડે માટે
તેને નમુણું જીવન દોષને હું નમનો નથી.

કુંવરનાં આવાં વચન સાંભળી રાજાને ખડું ક્રોધ ચ-
ડ્યો અને તેનું મસ્તક છેદી નાંખવા હુકમ કીધો એટલે
વજીરે કહ્યું કે માહારાજ હું રાણી પાસેથી માગીને લાવ્યો
હું તેવો પાછો પોહાયાડવાને કરાર છે માટે ત્યાંનાં પો-
હાયાડવા પક્ષી ગમે તેમ કરશે. એમ કહી કુંવરને લઈ
દરબારમાંથી નિકળ્યા. રમતામાં આતાં એક એસી વરસ
ની ધરતી ઊભી આવતી દીકી. એટલે કુંવર પ્રવાવને કહે
છે કે આ ઊસીને અહિં બોલાવો, એને એસી વરસ થ
યાં છે માટે સો સવાસો વરસની વાત બાજતી હશે. પ્ર-
ધાને વિચાર્યું કે કુંવર ગાહા અતુર છે માટે રાજાની પા
છગ આંતે આ કુંવરનેજ ગાદી મળશે માટે તેની સાક
રી દોષ જશે નહીં એવું ધારી ઊસીને કુંવર પાસે બોલા
વી કહ્યું કે ઊસી મા તમને કેટલાં વરસ થયાં હશે? ઊસી
કહે કે આશરે એસી થયાં હશે. કુંવર કહ્યું કે તારે તમ-
ને સો સવાસો વરસની વાત યાદ હશે. ઊસીએ કહ્યું કે
અવસ્થા થઈ છે તેથી થોડું યાદ હશે. કુંવરે પૂછ્યું કે આ
ગામમાં પ્રથમ રાજ કોનું હતું. ઊસીએ કહ્યું કે બાઈ વી-
રાજા ઠાકોરનું આગળ રાજ હતું ને આજે તો આ જમ
રાજ રાજ કરે છે, કુંવરે પૂછ્યું કે વીરાજીના વંશમાં હાલ

કોઇ છે. ડોસી કહે બધાં મરી ગયાં પણ સોજેક વરમનો એક છોકરો છે. કુવરે કહ્યું કે તે છોકરાને તેડી લાવો તો ઠીક એમ કહી ડોસીને દસ માહોરો આપી. ડોસી ૬ મા માહોરો દેખીને બહુ ખુશી થઈ અને ભાકડી ટેકીને ચાલતી હતી તે ખભે મુકી તાકીદથી પેલા છોકરાને કુવર પાસે તેડી લાવી પછી પોને ઘેર ગઇ. હવે પેલા છોકરાને કુવરે પૂછ્યું કે ભાઈ આ શહેરમાં પ્રથમ રાજ કોનું હતું, છોકરે કહ્યું કે ધણી વરમ ઉપર તે માહારા ધરડા રાજ કરતા હતા પણ તેઓનું જોર ઘટવાથી હાન આ રાજ રાજ કરેલું. કુવરે કહ્યું કે કાંઈ જાંઠાંગીર તાહારા કમળમાં છે, છોકરો કહે રોટલા ખાઉ તેટલાં ગાય બાહાર ખેતરે છે અને ગામમાં હજાર વીંધા ભીંચે છે ત્યાં હજી લોકો બાંકે કરે છે પણ રાજ માહારી ફૂગ્યાદ ગાંભગતા નથી. કુવરે કહ્યું તું એ જમીન મને વેચાથી આપીશ; છોકરો કહે કે વીંધે એક રૂપીયા લેખને આપીશ. પછી કુવરે બજાર માંથી રૂપીયા અને સેલુ, મંડીલ, સોનાનાં કડાંનો સરપાવ આપી દસ્તાવેજ બખાવી લેઈ કુવરે વજારની સાથે પોતાને ઘેર આવ્યો. રાણી કુવરને જોઈ બહુ ખુશી થયાં. પછી કુવરે વજારને કહ્યું કે કાલ સવારે વહેલા આવજો પેલી જમીન ઉપર માહોરો મહેલ બાંધાવવો છે માટે કોઈ હુંશીયાર કડીયા સુતારને બોલાવી ને સામાન જોઈએ તેની યાદ કરાવો. વજાર વાઝ કહી પોતાને ઘેર ગયા. રાણીએ પૂછ્યું કે કેમ જમીન ઉપર મહેલ બાંધાવો છો. કુવરે કહ્યું કે આજે આપણે એક હજાર વીંધા જમીન બીંધી છે. ખીજે દાહડે કુલથાજ વજારે પોતાના ખાનગી માણસને કહ્યું કે એક મહેલ બાંધવા સાર કોઇ ન જાણે એમ સામાન મંગાવી તાકીદથી કામ ચલાવજો કોઇને કેહેશ નહીં કે આ મહેલ ફલાણાનો છે. એવી રીતેમાણ દખને

હુંથીયાર કડીઆ સુનારને પાત્ર ગજરા માફ પાસે બાનાવી
 લાવ્યા સુનારને માફજી કહ્યું કે રાજના મહેલ કરતાં
 ઘણા શોભીતા અને માહોટા મહેલ કરવા છે માટે તે
 જમીન સાફ કરાવી ચણવાનું કામ ચાલતું કરો. કુંવરને હું
 કમ ધનાંજ દુલશ ગ વજરના માણસોએ સામાન મંગાવી
 અપાઠાખંધ કામ ચલાવ્યું. દુલશ ગ વજર રાજ ન જાણે
 એવી રીતે ગજરા માફનું કારમાફ કરવા લાગ્યા; થોડા દીવ
 સમાં મહેલ ધણે તે બહુ શોભીતા અને છટાદાર બન્યો
 દીવાનખાનાં, રંગમહેલ, ખડગ મહેલ અને જનાનખાનું
 બહુ શોભી રહ્યું હતું; હવા ખાવાને વાસ્તે અગાથીઓ,
 અને તેની આંદર સુગંધી આપનારા દુલનાં ગ્રાડ ગોઠવી
 મુક્યાં હતાં, કચેડને ઘોડે દીવાનખાનાં ગભીયાથી મઢી
 બીધા હતા અને જગે જગે ભરેલવાર આરસની બેઠકો ક-
 રી બીધી હતી ત્યાં દુારા છુટી રહેવાથી સ્વર્ગના જેવી
 શોભા તે મહેલની ધઈ રહી હતી. ગજરા માફ પોતાના
 સોખતી છાકરાએને લીધા કરી એક રાજની માફક ઠાઠ-
 દાર કચેરી ભરવા લાગ્યા, અને કસુખાની લાલચે માહો
 ટા માહોટા માણસોની ઠઠ માફને ત્યાં ભરાવા લાગી. ગ
 જરા માફ અપ્રીણ ખાસને અને દુધ સાકર પાય તેથી
 ખંધાણીઓ આપ્યો દીવસ ત્યાં ને ત્યાં પડી રહેતા હતા; એ
 ને રાજ જામના રાવણામાં આવનારા રજપૂતો માફના રા
 વણામાં અડી જતા હતા એમાં રાજ જામે પોતાના પ્રધા
 નને પૂછ્યું કે આગણી કચેરીના રાવણામાં માણસો આ
 છાં આવેછે અને પેલા ખંધાણી રજપૂતો કેમ જણાતા ન
 થી, પ્રધાને કહ્યું માહારાજ તેઓ કાંઈક કામમાં રોકાયા
 હશે અને કોઈ મરી પણ ગયા હશે એમ કહી રાજને સ
 મજાવ્યો અને માફને ત્યાંનો મરગ આપ્યો તહી પણ એક
 દીવસ પરગામથી ખંધાણી ભાટ ગામમાં આવ્યો તેણે એ

ક આદમીને પુછ્યું કે રાજા રાજાશું કરે છે કે નહીં પેલા આદમીએ તેને બંધાણી ધારીને કહ્યું કે રસ્તામાં એક માહોટો મેલેલ આવે છે ત્યાં આણગાનીતી રાણીનો કુવર છે તે તમને અજાણ પાશે. તે સાંભળીને ભાટ માડના મેલેલ તરફ આગ્રહ; ભાટને આવતા જોઇને ગજરા માઈ એ પોતાના એક માણસ પાસે રેહોઆ કસુખાનું તાંસણું ભરાવ્યું અને બીજાના હાથમાં દુધ સાકર આપી, તેઓ મેલેલ નિષ્ણ જઈ ઉભા રહ્યા અને પેલા બંધાણીને આ વતાં વાંત તરતજ કસુખાં અને દુધ સાકર પાછ એટલે ગજરા માડના હુકમ પ્રમાણે ત્રીજા માણસે આવીને ભાટને પામ્મડી બંધાવી જઈ ભાટ ઘણો ખુશી થયો ને ગજરા માઈ છાનમાં ઉભા રહી જોતા હતા તેમને સલામ કરી ભાટ ગજરા માડના જશ ગાતા ગાતા રાજાની કચેરીને રજતે થઇ પોતાને મારગે ગયા.

ફુડા—ખાંડીએ મોડીએ લુલે લંગડેર, કાંબ લજવી મા-
ર્યું બધું ગામરે; કાંબ ધનરે આણગાનીતાની કુખનરે, તા
હાડ નવખંડ રેલેશે ગામરે. તાહાડ.

ગજરા માડની કારતી સાંભળી રાજાને બહુ ક્રોધ અ-
ડ્યો તેથી તેણે ગજરા માડને દેશ પાર કાઢાડાનો હુકમ
કર્યો અને જો તે ન જાય તો તેને બાંધીને રાજાની પા-
સે લાવવા કહ્યું. રાજાની દરબારના તમામ માણસો સાંભ-
ળી રહ્યા પણ માડની આગળ કહેવા જવાનો કામની હાં
મત આતી નહોતી એ વાર યુસુફમાન સીપાઇઓ તે
ધવારે થયા અને તેઓ ગજરા માડને ત્યાં રાજાનો હુકમ
કેલેવા માઈ ગયા. રસ્તામાં જતાં મીઝાં બાંધના મતમાં
આવ્યું કે ગજરા માઈ બહુ ફાકડો છે તેથી રાજાની પા-
છળ મુકરે તેજ ગાડી ઉપર બેસશે અને આપડે તેના હા-
થ નિચે આકરી કરવી પડશે માટે માડને ફુગ લાગે એ

લું કાંઈ બાલવું નહી. એવો વિચાર કરીને મારના મહેલ
 પાસે આપ્યા, ત્યાંનો દેખાવ જોતાંજ સીપાઈઓ ઝાંખા
 પડી ગયા તેઓ એક બીજાને આગળ કરવા લાગ્યા પણ જ
 વાની અને માલોડે બાલવાની કાઢીને હિંમત રહી નહી;
 એવટ એક ઘરડો ડોરો આગળ થયો અને ગારની કચેરી-
 માં ગયો જ્યાં બાંધણી રજૂતોની કચેરીની હઠ ભરાઈ
 છે, વાતના ગપાટા અરીજના સપાટા અને ઉપર શેરડી સા
 કરના ઝપાટા ચાલી રહ્યા છે, બીજા તરેહ તરેહના મેવા
 અને સોપાડાઓના પાણી ઢગ પાંચા છે જે જેને પસંદ
 પડે તે ખાય છે અને મારની તાહ તાહ થઈ રહી છે એ
 બધાની વચે જાયો ગારી ઉપર શેરડીનું શીંદાસન નાંખી
 ને માર તે ઉપર બેઠા છે, અને આજુ બાજુએ મસ્ક-
 રાઓ ખુમ મગફળી કરી મારના રાજ કરે છે એટલામાં પે
 સા ઘરડો સીપાઈ આવીને કેલેકે કે માહારાજ આપના પી
 તાએ તમને દેશપાર કરવા સારું હુકમ કર્યો છે જે તમ
 ને રાજ પાસે લેઈ જવાનું અમને હુકમ થયે છે. ગારએ
 કહ્યું કે જાઓ તમારા રાજને કહો કે હું તમારા રાજમાં
 વસતો નથી માટે તમારો હુકમ હું માનતો નથી પણ હર
 મમાં લખ્યું છે તેથી હું તમારા મહેલ પાસે વરસનો થઈશ
 તમારે વનવાસ જઈશ, પણ જો તમારે મારવાનું જોર હોય
 તો હું લડવા તઈપાર છું. સીપાઈ સલામ કરી રાજ પા-
 સે આવ્યો અને કુંવરના કહેલી વાત કહી તે સાંભળી
 રાજ શીકરમાં પડ્યા અને પ્રધાનને પૂછ્યું કે આ કુંવર
 શું કહે છે, પ્રધાન કહે મહારાજ તે ખરું કહે છે કેમકે તે
 તો અસલ રજવાડાની જગીર વચલી લેઈ ત્યાં મહેલ બાં
 ધો રહ્યો છે માટે તેના ઉપર તમારા સત્તા નહી, વળી
 માસાળનું જોર ભારે છે એટલે જલ્દી પાણી પોહાચી શકા
 શે નહી. તે સાંભળીને રાજ છાના રહ્યા મનમાં વિચા-

રથું કે માહારો પ્રધાન પણ તેની તરફમાં છે તો પછી જાડાને થુ કરવું, એમ ધારી રાજા જાના રહ્યા. ગજરા માં રૂ મહેલમાં ચમત કરેછે અને પોતાને પરદેશ જવાનો કે દલો વીલંબ છે તે જન્મોત્તરીમાં જુવેછે. એમ કરતાં કુંવર અગીઆર વરસના થયા એટલે રાણી દામાંતીના પેટમાં કાળ પડી કે હવે વરસ દાહડા પછી કુંવર પરદેશ જશે માટે અગાઉથી પરણાવીને લક્ષમાં નાંખુ કે કાંઈ કરતાં સંભારના જંદમાં પડેને તે પરદેશ જવું જોડી દે અથવા જાય તો તે જતની પાછો ઘેર આવે, કુંવારો હશે તો તેને ઘેર આવવાનું મન થશે નહીં એમ ધારી રાણી દામાવંતીએ આલ્લજીને બોલાવ્યો.

કુહો—આલ્લજી વીરા તુને લીનવુરે, તુને જાએ જો ગામા ગાયરે; તુતોં કુંવર જેવી કન્યા લાવજે, માહાર એટલુ કરજે કામરે. માહારું રૂપે ગુણે કાંઈ શોભતીરે, તેમાં ન હોય ખાંપણ કે ખાડરે; તેમાં જેવી મારર માહારો માલી રહેરે, તેા મળત જુગતે જોડરે. તેવીં ગુણ નહીં ભુલુરે હુતો તાહરેરે, તને રાખીશ માહારી પાતરે; તં ધન આપુરે જોઈએ એટલુરે, તાહારી પુરૂંશ હુતો આશરે. તાહારીં.

જોશી મહારાજ કુંવરને વાસ્તે એક રૂપ ગુણનો ભંડાર કન્યા સોધી લાયા કે જેના પર માહારને કુંવર કદી પરદેશ જાય નહીં એ કામ થયેથી હુ તમને ખાહુ ખુશી કરૂંશ. આલ્લજી કહ્યું કે હલ તરત મને સો રૂપીઆ વાટ ખરવી માટે આપો. રાણીએ રૂપીઆ સો આપ્યા તે લઈને આલ્લજી રસ્તે જડ્યો. હવે કમળાવતી નગરીમાં ગુલાશંગ રાજાને ઘેર એક કુંવરી ગજરા મારને લાયક છે, અને તે કુંવરીને કાને ગજરા મારની વાત આવેલી છે, તેથી તેણે ગજરા માર શિવાય ખીજનની સાથે નહીં પરણ

વાનો નિશ્ચય કીધો છે અને તે મળ્યાં મરની ઝૂંપના ક રતી બરબે બેઠી છે. હવે પેલો પ્રાક્ષણ ભટકતો ભટકતો તે નગરીમાં ગયો અને રાજાના મહેલ નિચે થઈને જાય છે. ત્યાં કુવંદીના મામુ જોઈ ઉભો રહેલો. પેલી કુવંદીની નજર પણ પ્રાક્ષણ ઉપર મૂકી બેઠેલ તેના મનમાં આવ્યું કે આ મુસાફરને ગાહારી સાથે કાંઈ કામ હોય એવું જાણાય છે તેથી તેને ખસારત કરી પોતાના મહેલ પાસે બોલાવ્યો અને પૂછ્યું કે—

ફુલો—કીયારે મુલકથી તમે આવીયારે, તમે કીયા મુલક માં જાઓરે; તમે કોની જુઓછો તમે વાટડીરે, તમે કોના સારું જાણી જાઓરે; તમે—

તમે ક્યાંથી આવ્યા અને ક્યાં જશો ક્યારના બોલ્યાયા હયા તમે ઉભો રહી કોની વાટ જુઓછો પ્રાક્ષણે કહ્યું કે—

ફુલો—ઉતર ખંડથી અમે આવીયારે, કાંઈ મુલક જોવા ને કાજરે; કાંઈ જોયું નગર રૂંડ શામનૂરે, તેમાં રૂંડે ચાલેછે રાજરે. તેમાં—

અમે ઉતર ખંડથી આવ્યા છીએ; કાંઈ કામ નથી પણ નગર નીરખતા ફરીએછીએ. આ શહેરમાં અમારે કોઈની પીછાને નંચી પણ નવી પીછાન કરવી છે. એ સાંભળી અં પાદેએ ધાર્યું કે આ કોલક રાજાનો લગનીઓ કળા શોધવા આવ્યોછે તેને સમ દેહને પુછ્યું કે તમે શા કામે આવ્યાછો

ફુલો—શારે કામે તમે આવીયારે, તમે સાચુરે બોલજો આપરે; તમે જુઠું બોલો તો માહારા સમ છેરે, તમને સ્ત્રી હત્યાનું પાપરે. તમને—

માહારાજ તમે અમારા નગરમાં શા માટે આવ્યા છો તે ખરેખર ન કહો તો તમારે માથે સ્ત્રી હત્યાનું પાપ છે

ફુલો—સાચુ કેહતારે રાણી સત ચઢેરે, તમને માહર-ખી વાગશે બાબરે; તમને— ઘઠમાડવથી હુતો આવીયારે,

કાંઈ કન્યા જોવાને કળરે. કાંઈ હોઈ નથી એવો જનેતા
એ જનમીએરે, કાંઈ નથી સાંભળ્યો કા રે; કાંઈ નામ સાં
ભળનાં નારી ઢળેરે, કાંઈ વાગે મોહનાં આણરે. કાંઈ

આજીણે કહ્યું કે માંડવધના જામ રાજાના કુંવરને મા
ટે કન્યા મોઢવા અહીં આવ્યો છું. કુંવરનું નામ દેઉ તો
તેના ગુણ અને રૂપનું મોહ ખાણુ વાગીને તમે મુરછાંગત થ
શા. એવો પૂરવ કોઈએ કાને પણ સાંભળ્યો નહીં હોય. તે
સાંભળનાંજ કુંવરોન પોતાના હૃદયના હાર ગળરે માં રૂ પા
દ આવ્યો. અને આ ખરાહમાણ જેના તારીફ કરે છે તે
પોતાનો પયરો ગળરે માં રૂ હશે એમ ધારી તેનું નામ
જાણવા માં રૂ ખરાહમાણને કૃષી કહ્યું કે—

કુહો—કેઈ જનેતાએ કુંવર જનારીએરે, એવો કીયા
રાખનો કુમારે; એવો સાચુ ખેલ વીરા સતવંતારે, તેને
આપુ એકાવળ હારે. તુને વચન સુંધીને વીંછળ થારે
માહાર મનકુ તે ના રહે ધીરે; માહાર વરમાળા ધા-
લુ હુંતો હેતથુરે, કૃષી ધાપૂ નાંદ કેરો વીરે. કૃષી

માહારાજ તમારે આડોડ વખાણુ સાંભળીને મને ધીર-
જ રહેતી નથી; હું તેને વરમાળ આરોપી માહારો માનીતો
કૃષી લેતા આવુર થઈ રહી છું માટે તમે જેનાં વખાણુ ક
સ્થાં તેનું નામ કહો.

કુહો—કુંવર છે રાજા જામનોરે, એનું ધડમાંડવ છે
જામરે; એનું અણમાનીતનો લકરેરે, એનું ગળરે મા
રૂ નામરે. એનું પૂજ્યા હશે તે નામ પામશરે, કાંઈ
ગળરે માં રૂ ખરયારે; કાંઈ સદ્ગુણ જનમ થશે તેહનો
રે, તેના ભાગ્ય તણો નહીં પારરે. તેના

માંડવધના જામ રાજાની આણમાનીતી રાણીની કુંવર
ગળરે માં રૂ સગાઈ કરવા માં રૂ આવ્યો છું જેણે બ
હુ તપ કર્યો હશે અને જેના ભાગ્યનો ઉચ્ચ હશે તેજ ગ

જરા માર પાનશે. કુંવરીએ પોતાના મનનાં ધાત્રી રાખે
 હા ગજરા મારની ખખર સાંભળીને બહુ દુઃખ થયો એ
 ને ધક્કા વેરીશાળીઆ બ્રાહ્મણને પોતાના પીતા પાસે ક્ય
 કહેશે. બ્રાહ્મણે દરબારમાં જઈને વીતાની વાત કહી એટલે
 રાજ રાણીએને પૂછવા જનાત પાતાનાં ગયા અને કુંવ-
 રીને પણ ત્યાં બેઠાની પૂછી બેઠું. કુંવરીએ કહ્યું પીતા
 જી વર જોઈને વીતા કરજો. રાજા કહે બેઠા વર તો સા-
 રો છે પણ આજમાનીતાનો કુંવર છે એટલે રાજાને મન
 ઉતારો થયો છે પણ તેના મામા દણા જખરા છે. રાણી
 આજે વીતા કરવા હા કહી એટલે રાજાએ દરબારમાં આ
 ઈ પોતાની કુંવરી અંપદનો વીતા ગજરા માર સાથે કર્યો
 બ્રાહ્મણ વીતાની વધાર્થ લેખન દમાતંતી રાણી પાસે આ
 વ્યો અને સપાળી વાત કહી તે સાંભળીને રાણી ખુસી થ
 થાં અને બ્રાહ્મણને બહુ ધન આપી ખુસી કર્યો. હવે
 જામ રાજા બહુ પ્રીતમાં રહેછે. એક દાહડો કોથ આવ્યા
 થી પોતાની દાસીને કહ્યું કે તું સારના પોહારમાં કાળો
 પોશાક અને કાળો ઘોડો ગજરા મારના મહેલ આગળ
 મુકીને આવની રહેજે, જો તે ટેકવાળો હશે તો એક ધ
 ડો જાગમાં ઉભો નહો રહે. દાસીએ રાજાના હુકમ પ્રમાણે
 કાઢ્યું. મગારના પોહારમાં મુતો ઉડીને માર ગ્રહને આ-
 વ્યો તેવેજ પેલો ઘોડો અને પોશાક તેની નજર પડ્યાં,
 તે જોઈને વિચાર્યું કે રાજાનું જોર ન આહ્યું ત્યારે આ-
 જ મને ગરીબાઈથી દેશવંટો દીધો માટે જો હું ન જાઉં
 તો આહારી જનેતાની કુખને એજ હાથે માટે માહરા આ
 પનો હુકમ માન્ય પરદેશ નીકળવું જોઈએ એમ ધારી પો
 તે ઘાતણ પાણી કરી જનમોતરીમાં જીવેછે તો તેજ દી-
 વસે વનવાસ જવાનું ઠાંકણ આવી રહ્યું છે તેથી તરત પો
 તાના રેવંતને તરવાર કરી શ મ વજ્ર પેહેરી પોતાની મા

પાસે રજા લેવા આવ્યો. કુંવરને આવતો જોઈ રાણીના પેટમાં કાળ પડી અને આંખમાં આંસુ ભરી કુંવરને પૂછ્યું કે—

હુદો—કોનાં કોડ્યાને કોનાં ઢોળીઆરે, કુંવર કોનો કર્યો ભંજવાડરે; કુંવર૦ કાળે ઘોડેને કાળે લુગડરે, જોઈ લાજી મરે રજવાડરે. જોઈ૦

ભાઈ તેં કોનું બગાડ્યું છે કે તેણે તને માનભંગ કર્યો તે મને કહે. માહારા ભાઈ ઘણા જગરા છે તેઓને લાંછત લાગશે ને સાલસુલાની બેનના છોકરાને વારે કોઈ ચડનાર નથી એમ ગણાશે માટે જોણે તને કુબલ્યા હોય તેનું નામ દે એટલે હું તેનું જગમુળ કહાવી નાંખીશ. કુંવરે વિચાર્યું કે જો હું રાજાનું નામ દર્શાવું તો મહારા મામા પાસે રાજાને હેરાન કરાવશે માટે માહારા કરમનો વાંક કાઢાડું જોઈ કોણને કુઃખ ન થાય એમ ધારી કુંવરે કહ્યું કે

હુદો નથી કોડ્યાને નધો ઢોળીઆરે, મંતો નથી કર્યો ભંજવાડરે; મંતો૦ કાળે ઘોડેને કાળે લુગડરે, આવી પોહોચી કરમની આડરે. આની૦ જ્ઞેશીએ કંપી જનમોતરીરે, એમાં લખીયા હતા લખરે; એમાં૦ બારે વરશે રે. વન આડીઓરે, તેમા મીઆ ન થય મીત મેખરે. તે૦ માટે માહારીરે તમે માવડીરે, મુજને ઝટપટ આપજો શોખરે; મુજને૦ ધડોળે ગમતું નથી શહેરમારે, હુતો દેખુ હળાહળ વીખરે. હુતો૦

મં કોણનો બગાડ કર્યો નથી, પણ માહારા કરમ મને આ ઘોડો ને પોશાક માફલ્યો છે, માહારી જનમોતરીમાં ખારમ વાળે પરદેશ જવાનું લખેલું છે. ગાનાજી વિધાત્રા ના લેખ મીઆ થવાના નથી, માટે જલદીથી મને રજા આપો. કુંવરનાં વચન સાંભળી રાણીની આંખમાં ચોધારે આંસુ આવ્યાં જાય છે, અને ડાયા કંપી રહી છે.

હુદો—તમરે ચાલ્યા મારે આકરીરે, અમને કોનો દાહો

આધારે; અમને ૦ ફુપની વાતો કોને કીજીએ, માહારી
કાણજ કરશે સાચાંયરે. માહારી ૦

રાણીએ કહ્યું કે કુંવર તું મને કોને આધારે મુકીને પ
રદેશ જાઓછો?

ફુહો—તમને સુપીરે સમરથ સાસઝરે, તમને સાંપી મ
હરીયાની વાટરે; તમને ૦ અહિં આં રહે તમે સુખધારે, પી
યર બધે મટે ઉચાટરે. પીયર ૦

માતા અહિં આં સરવે વાતે સુખાં છે, અને પીયરમાં
માહારા મામા સમરથ છે મટે તમને ૦ ફુપ પડે એમ નથી

ફુહો—સાસઝીઆમાં માર માહારે રમણારે, માહારા
પીયરમાં ભિજનજ લાંઠરે; માહારા ૦ રતન સમરે કુંવર જય
છેરે, માહારા જીવતરે ઉઠી વાટરે માહારા ૦

ભાગ તને ખપ્પર છે કે તાહારા પીતાનું હેત માહારા ઉ
પર ફેટલુ છે કે તે સુખે હુ તાહાર ફુપ વીસાઝને અ
હિં રહુ મટે તને તો જવા નહી દઉ, એમ કહી રાણી
રવેછે. કુંવરે જવાની બહુ હઠ કરી અટલે રાણીએ વિ-
રથું કે હવે તે રાખ્યો રેહવાનો નથી પણ જો આજની રા
ત રાખીને રાતની રાતમાં માહારા ભાગને તડાવું ને કુંવ
રને કયા પરણાવું તો કદાચ માહમાં લગટાઈને રહે, અ-
વું ધારી મારને કહ્યું કે—

ફુહો—આજનો વાસારે રહેા મહેલમારે, તમને વાહા-
ણામાં દેહશું શીખરે; તમને ૦ નારે કહે જો તમે નીસરેરે,
કાંઈ ઘેજી પીકિ હુતો વીખરે. કાંઈ ૦

તાહારે જવું હોય તો કાલે જજો હુ ખુશીથી જવા દેશ
માહાર કહ્યું નહી માનો તો હુ જો પાછન મરીશ. એ
મીતે માતાનો આગ્રહ જોઈ પોતે એક દીવસ રેહવાન હા
રહી. સાંજ પડતાં રાણીએ કુંવરને રેહાવવાની તરખડ ક
રવા માંડી. રાણીએ પચ્ચાર કર્યો કે રાતની રાતમાં શમ

લેવું છે તેથી માણસના પગથી કે ઘોડાથી તો નહીજ જ
ના શકે. માટે હવે ગાંધી ચાલી શકે તેવી સાંઠ હશે તો-
જ કામ થશે એમ ધારી રાણી રજાગીવાડામાં આવી ને
રહીઆ રવાણને ખાલાવે છે.

ફુલા - રહીઆ રવાણી વીરા વીનવુંરે, હુનો તજથી ના-
નેથી લાયુ ખેલેનરે; હુનો કામ પડ્યું વીરા એપટીરે, મા-
ટે આવીધું માજમ રેનરે. માટે જટપટ ઉડી તું જા જગજો
રે, કાંઈ લાવી માહારા પર મેહરે; કાંઈ મોંના માગ્યાં મુ-
લ આપી મરે, તું જાજે જો અમનગર શહેરે. તું કુ વર-
વીદશે માહારો જાપછે રે, કાંઈ જીમન જાજે પેશરે; કાંઈ
સાલાસુજાન જામને એમ કેહેલેરે, તાહારો ભાણીજ જાવ
પરેશરે. તાહારો.

રુડીઓ રવાણી રાયા મણુ કુતલી સોજમાં ભર ઊંધમાં
સુત છે ને એની આ પગ દયાવે છે, અનામાં રાણી-
નો અવાજ રવાણીને કાને પડ્યા ત્યાં રાણીને કહ્યું કે-

ફુલા—ટાટા રાતેરે તુનો ટળવંજેરે, કાંઈ સાર તાહારો જા
ધ. રાખરે; કાંઈ રવાણી ગયા છે એમને સારરેરે, એમ
ની હાલે. ફુલે છે આખરે. એમની.

માહારો રાની તો ઘેર નથી સાસરે ગયા છે ને ત્યાં
આંખો ફુપવા આવી છે. તે સાંભળી રાણીએ ત્રિય
કે જો સાસરે ગયા હોય તો આંખો ફુલે છે અવી ખમ
ર અહિં આ શી ગીતે પડે માટે મુકરે રવાણી ઘરમાં છે
પણ ઊંધમાંયા ઉઠાડ્યો પડે માટે તે જુહું બોલે છે. પ-
ણ એન જો કાંઈ લાજ્ય આપુ તો તે જરૂર ઉઠાડશે એ
મ ધરીને તેને રાણીએ કહ્યું કે—

ફુલા—રમરીન આપુ માયા મોળીયુંરે, તને આપુ તે
નવસર હારે; તો જટપટ જવાડ તું તોલેનરે, કાંઈ કા-
મ પડ્યું હવારે — કાંઈ.

હે બાઈ તું એને જલદી જમાડ, દરબારમાં કામ પડ્યું છે તેથી આટલી રાતે તેડવા આવી છું. દરબારનું નામ સાંભળીને રખારણે પોતાના ધણીને જમાડવો અને કહ્યું કે આટલી રાત સરકારનું તેડું કેમ આવ્યું છે. રખારી બેઠો થયો અને જવાબ દીધો કે આપણા માકરોએ કોઈના ખેતરમાં સાંઠ ધાડી હશે એવું ધારી ચાકરને પૂછે છે.

ફુલો—કેણી ખેર ગયો ભિશા ચારીઓરે, મંતો કેણી ખેર ચારી છે સાંઠરે; મંતો કોનાં ખેતર ખળાં ભિગળારે, જૂડા કોનો કરચો ભજવાડે. ભુંડાં કોનું આધુ ને કોનું નું ખોડીયું, તુતો સાચેરી કહેજે વાતરે; તુંતો દરબારે તેડું મને માકલ્યું, ભુંડા ગળતી માજમ રાતરે. ભુંડાં

આજે આપણા દોરે કોઈના જમાડ કરવો છે કે દરબારમાંથી આવ્યારે તેડું આવ્યું છે. ચાકરે કહ્યું કે—

ફુલો—કેણી ગયો ભિશા ચારીઓરે, મંતો આથમણી ચારી છે સાંઠરે; મંતો કોનાં ખેતર ખેર નથી ભિગળારે, કોઈનો નથી કરચો ભજવાડે. કોઈનો

કોઈના ખેતરમાં દોરે જવા દાધુ નથી, રાજ તો કાંઈ કાંઈ કામ સારૂ ખોજાવતા હશે. પછી રૂડાઓ રખારી નાચે ઉતરયો એટલે રાજના રાણી દામાવતીને દાહી; રખારીએ કહ્યું કે આટલી રાતે એકલાં માહારે ઘેર કેમ પગલાં કર્યાં. રાણી કહે બાઈ તાહારે કામ પડ્યું છે ગજરો મારૂ દેશવટે જાય છે માટે તું અમનગર જઈ માહારા ભાષને રાતની રાતમાં તેડી આવે તેની જોરાવર સાંઠ હાય તે લેખને જા. તે સાંભળી રખારીએ કહ્યું કે—

ફુલો—ત્રણસેને સાઠ માહારે સાંઠણીરે, તેમાં ગગા જ મનાની જોડે; તેમાં મન વેગે પાન વેગે ચાત્રતી, તેમાં ન મળે આપણ કે જોડે. તેમાં અખડ જોના ધીની જળહજે, તેને ધુપ અગર બહુ થાયરે; તેને ચારો

ચરે નાગરવેલનોરે, તેનો પત્રકે જોજન જાયરે. તેતો ધારી
એપે હુંતા પરવરે, તમે મનમાં રાખજો ધીરરે; તમે અ
મનગર પેહોયુ પત્રકમારે, તેડી લાવુ તમારો વીરરે. તેડી.

ગાહારે ઘેર ત્રાણસે ૨૧૩ સાંઠો છે તેમાં ગંગા જમના
ના જોડો મનવેગે પવનવેગે જાય છે તેના માં આગળ કુ
પ દીપ અને અખંડ ધીની જોતા બળે છે. તમારે શીક
ર કરવી નહી હમણાં તેડીને પાંછા આડુંછુ એવું સાંખ-
જીને રાણી ખુશી થયાં અને કહ્યું કે:—

કુહો—રસ્તે જાજોરે જોખને જળવીરે, ભૂડા અંધારી
રાતનું કામરે; ભૂડાં વાલેશય વીરા હતા પાધરેરે, તેતો
ધાલી જવા કેરી હામરે. તો ગુણ નહી ભૂલુ હુંતા તા-
હોરે, કાંઈ ગુણ આશીર્વાદ યાઉરે; કાંઈ કડાં કડીને સે-
લાં પાધડીરે, રાવા લાખ સોનધયા દેઉરે. રાવા.

ભાખ અંધારી રાતે જોખને જળે તમારો ગુણ હું ન-
હી ભૂલુ. સવા લાખ સોનાની ગાહોરો આપીશ એમ કહી
રાણી પોતાને મેહેલે અંખાં અને રખારીએ સાંઠને શણ-
ગારવા માંડી.

કુહો—સાંઠની કેટે સોના સાંકળીરે, એને ઉર એકાવળ
હારરે; એને પાંચે તોડા જોને ધુધરારે, ધાય કાંઝરનો
ઝમકારરે. ધાય સોના રૂપાનો કાંઠલોરે, કાંઈ રત્ન જડાંત્ર
પલાણુરે; કાંઈ હીરા જડાંત્ર એનો માવડોરે, જાણે બળકે
સુરજ ભાણુરે. જાણે કસવા પાધ બાલી હાયમારે, કાંઈ
રૂડીઓ થયા અસવારરે; કાંઈ ગોળો છુટયો જાણે ગોફ
જીરે. તેમ સાંઠ ચાલી સમકારરે. તેમ.

તરેહવારે અને શાન્તિ શણગાર સજીને પાતે સાંઠ પ
ર અસ્વાર થયા, પછી જેમ ગોફભાંયા ગોળો છુટેછે તે
મ સાંઠે ચાલવા માંડ્યું. જતાં જતાં અમનગર પાસે આ-
વું જોઈલામાં સમસમ કરતા રાત ગાલી જાયછે તેને ર

માણીએ પુછ્યું કે હું માણી ક્યાં જાય છે ત્યારે રાત કહે હું
તો વાહાણું વાવાને જઈ છું. રૂડીએ વિચાર્યું કે જો રાત
ક્યાં જાય તો પછી વાહાણું વાવાની શીડર મળી જાય.
એવું ધારી આખો ભાંપ નાંખી દીધો અને રાતને કહ્યું કે
માણી માહારો આખો આપો. રાત કહે મને તો વાર થાય
છે તેથી તું તાહાણી ગળે લે; રમાણીએ કહ્યું કે હું સાંઠને
એસાણીથી ત્યારે માહારાથી નિચે ઉરાશ અને તમે તો જા
ઓ હાથ કરી આપી શકશો. પછી રાત આખો લેઈ જી
ચો હાથ કરી આપે છે એટલે રૂડીએ રાતનું કાંડું બાંધી
સાંઠ ઉપર એસી લીધી અને પેતાની ગાંડ તળે બાંધીને
તેના ઉપર ચડી બેઠો. વાહાણું વાવાની શીડર મળી ગઈ
ને રૂડીએ અમનગર આવી પેહાચ્યો ત્યાં દરવાજા ખંધ
દીઠા એટલે દરવાજો કહાં કે:—

ફુલો—દરવાજા વીરા તને વીતકુંડે, માહારો જવું છે રા-
જાની પાસે; માહારો જઈને મને શેહેરમાં ધ:નીને, પ
છી દરવાજો તાહારો પાસે પછી.

દરવાજો ઉધાડ માહારો રાજાનું કામ છે.

ફુલો—ખંધ દરવાજો તને ઉધાડે, કાંઈ કુંચીઓ પડી
દરબારે; કાંઈ રાત રહો શેહેર બારણે, સુતા ઉડી આ
વોને સવારે. સુતા.

દરવાજો કહ્યું કે વાહાણું વાવાં આવશો તો દરવાજો
ઉધાડે હમણાં ઉધાડવાનો હુકમ નથી અને કુંચીઓ દર
બારમાં જાય છે. રમાણી વિચાર કરે છે કે આપણે તો
રાતની રાતમાં જવું છે અને આ તો વાહાણું વાએ દરવા
જો ઉધાડવાનો વાવદો કરે છે માટે આપણું કામ શી રીતે
પાર પડશે એમ ધારી દરવાજાને કહ્યું કે:—

ફુલો—બળી લળી લાગુ તાહારે પાવલેરે, જઈ દરબારને
જગાડે; જઈ વેલેરો લાગ્યું તું તો કુંચીઓ, કાંઈ દરવા-

ને ઉધાડે. કાંઈ

ભાષ દરવાન હુ પગે લાગુલુ તું દરમારને જાણને જગા
ડ, અને કુંચીઓ લાવી દરવાજો ઉધાડ. દરવાને કહ્યું કે
કુતી રાજા ગામ બહાર રહ્યા હોય તો પચ્ચ રાતે દરવા-
જો નહીં ઉપડે. આંત્ર જવાન સાંભળી રંગારી શીરમા પ
ડ્યો અને સાંઠ ઉપર નીસાસો મુઠી સાંઠન કહ્યું કે.--

ફુલો--ફરે થેઝારી ફટ પાપણીરે, મેંતો તાહારા કરયો
વિસ્વાસરે; મેંતાં ગેપ કરી સહુ ખાતી ગઢરે, દામ મ
જવાની નથી આશરે. દામ

હે જૂ ની તાહારો વિસ્વાસ કરવામાં હુ નીરશ થયો. હ
વે રાતના રાતમાં જવાથે નહીં. ને કોટ એકલો હોત તો
તને થેઝાવત પાણ પાંછળ માહિતી ખાઈ છે માટે જાગફા
વે તેવું નથી એમ કહી રહ્યા માંડ્યું. રડાઆન થેઝાર
જાણને સાંઠને વચા થઈ અને તે ખાતી.

ફુલો--મુજને છતાં શી તને સેચનારે, કાંઈ આવઠો ફ
ખી શીદ થાયરે; કાંઈ આહિની ઉડાને જાઉં આકાશમારે,
તેની અપ્પર ઘડીમાં કહુરે તેનીં તાહીને ભીડ તગ તા
જાણીરે, કાંઈ ઠંલેરી મેલજો લગામરે; કાંઈ એતરવા એક
પાછી ફેરારે, મુને થેઝાવ નેમ રડો જાગરે. મુને કોટના
પાડું હુતા કાંગારે, થેડી જાઉં સમુદરે ખાઈરે; થેડીં આહિ
થી તજપીને હુતો ઉછળુરે, કાંઈ જાઉં પડ થેહરના મહરે. કાં

હે રડાઆ એક એતરવા પાછી લેઈ જાણને તું મને થેઝાવ,
એના કાંગરા અને ખાઈ સુધાં કુળને હુ થેહરમ. જઈશ. ર
ડાઆને હિંમત આવી અને સાંઠ થેઝારી તે સાલાસુલાની
પોળે જાણને ઉભી રહી, રડાઆએ પોળી અને જગાડી કહ્યું કે

ફુલો--પોળીઆ માહારેરે તુંતો અંધવારે, કાંઈ સાલા
સુલાને જગાડે; કાંઈ કામ માહારે છે ઘણું ખોપડીરે, તું
તો ઝટપટ પોળ ફેરારે. તુંતો

પોળ ઉઘાડ અને સાલાસુલાને જગાડીને કહે કે—

ફુલો—સાલાસુલાને તમને વીનવુરે, કાંઈલજી લજી લા
શુ પાયરે; કાંઈ૦ ધઠ માંડવગી હુંના આવીયો, બુને વા
ર ધણેગી યાયરે. મુને૦ માટે વેલેરા તમે ઉઠજીરે, કાંઈ ત-
ત્પર થાઓ નરેસરે; કાંઈ૦ દામાવંતીના દીકરાને, એના તા
તે આપ્યા પરદેશરે. એના૦ માટે રાણીએ મને માકડ્યો,
કેહેજી ભાણેજ જાય વીદેશરે; કેહેજી૦ અત્યારે આવીને ત-
મે રોકજી, કુંવર હજીએ છે બાળે વેશરે. કુંવર૦

રૂડીયાનો અવાજ સાંભળતાં સાલાસુલા જગી ઉઘાડ,
ને નીચે આવીને રૂડીયાને પૂછ્યું કે ભાઈ શું છે? રૂડીએ
કહ્યું કે ગજરા ગાડને એના બાપે દેશવટો દીધો છે માટે
તે સવારમાં જવાનો છે તેથી તમને તેડા આવ્યો છું એવું
સાંભળીને સાલાસુલા ધણી દીમગીર થઈ અને તબ્યાર પ
પ સાંઢ ઉપર બેઠા. રૂડીએ સાંઢ થેકાવીને પવનવેગે મુકીને
માંડવધઠ આવી જ્યાં દામાવંતી રાણી ભાઈને જોઈ રા-
જી થઈ અને રખાડીને ધન આપીને રાણીએ ભાઈને કહ્યું
કે ભાઈ આતો સગરનાં જવાનો છે, આનો વીવા કમ
જાવતો નગરીના રાજની કુંવરી સાથે કર્યો છે માટેલાં
રાતની ગામાં લેઈ જઈને પરણાવી આવો તો તે કોઈ દિ
વસ પાછો ઘેર આવશે. રાણીના ભાઈએ રખાડીને કહ્યું
કે ભાઈ આટલું કામ કરવાની હિંમત ધાલો તો દીક. રખા
ડીએ કહ્યું કે મારા જીવમાં જીવ છે ત્યારે સુધી તમારો
તાબેદાર છું. પછી મામાએ માડુંને જગાડ્યો અને કહ્યું કે
ભાઈ મારે ઘેર આલો. માડું કહે કે મારે તો સવારમાં પ
રદેશ જવું છે, મામાએ કહ્યું કે આપણે ઘેર બધાને મળી
ને જળે. એવું સમજી સાંઢ ઉપર બેસાડી સાંઢને ઉડા
ડી તે કમજાવતો નગરીમાં આવી પોહ્યા. મામાએ રા
જી પાસે જઈને કહ્યું કે અમારા ભાણેજના બાપે એને દે-

શવટો દાઘા છે મારે નમારી કુવડીને પરણાવી દા કેમકે
તે હાલ પરદેશ જવાનો છે. એવું સાંભળીને રાજા દીલગી
ર થયા અને વિચારે કય્યો કે કોઈ અરીજ ગરબેજ હોય તો
પરણાવવાની નાએ કહીએ પણ આતો સાંભાસુલા અને
જનમ બહુ જખરા છે એટલે તેમને ના કેમ કેહેવાય. પછી
પોતે રાણી પાસે જઈને કહ્યું કે ગજરામારના બાપે એને દે
શવટો દાઘા છે મારે તે આહિં પરણવા સાડ આવ્યો છે.
રાણી કહે કે એવી રીતે કન્યા કેમ દેવાય, રાજા કહે એ
આપણાથી ના ન કેહેવાય કુવડીને પુછીએ તે શુ કહેછે

કહે—જન આવી પદ માંડવધારે, કાંઈ પરણવાને હા-
લરે; કાંઈ પીના એનાએ આપ્યો દેશવડારે, કાંઈ લીદેશ જ
શે કાલરે. કાંઈ રાજકુવર પરે જી તુજનેરે, તેતા હવડાં જ
શે વનવાસરે; તેતા લખ્યું હશે ત્યારે આવશે, તમે મુ-
કો પરણાવી આવશે. તમે રાજકુવર પરણી જાણતારે, મ
હોલે બેડી ચાવીશ પાનરે; મહેલે તોનો રહેશે તન એમરતો
રે, કાંઈ માહારૂં કહ્યું તું માનરે કાંઈ

રાજાએ કુવડીને કહ્યું કે મારને તને તેના પીનાએ દે-
શવટો દાઘા છે તેથી કાલે વનવાસ જવાનો અને હાલ ત
પરણવા આવ્યો છે. તું જાણીશ કે રાજકુવરને પરણીને
ને સુખ ભોગવીશ, પણ તે વાતનો એરના રહી જશે મ
રે પરણવાની આજ્ઞા દાડી દે. તેવારે સંપાદેએ કહ્યું કે—

કહે—કરમ લખ્યું હશે માહરે, તેતા મીઠવા તહી થા
ય મારા બાપરે; તેતા રૂડો જુડારે કાંઈ મં વરધારે, મ
ને બાળે કહેતા બેસે પાપરે. મન

હે પીતાજી મારા કરમમાં જે લખ્યું હશે તે યશે, જો-
વા તેવો મં એક વખત કહ્યું કર્યો તજ ખરો હવે જા
જો શોધતાં મને દાષ લાગે, એ સાંભળતાં તરતજ રાજા એ
જગનનો સાગાત મ ગાઓ અને કન્યાદાન દીકુ જ્યાં ગ જ

રેા માફ ચોરીમાં ફેરા ફેરે છે અને ત્રણ મંગળ વરતાઈ
 રહ્યાં એટલે માફને માફ આપ્યું કે જો હું આ પંચાતમ
 પડીશ તો પીતાનું વચન જશ તેથી તરવાર એ ચોને વર-
 માળ કાપી નાંખીને નાઠો એના મામાએ વારણે પણ મા-
 ન્યું નહીં એટલે ગ્રાપુ મંગળ પાંડાથી વરત્યું. કલ્યાને પી-
 યે મુકીને માફ સાંઠ ઉપર બેસી ચાલી નિકળ્યા જતાં જ-
 તાં રસ્તામાં ભવઈયા રમતા હતા તેની જૂંગણો ઢાગી એ-
 લે ને ગામમાં જોવા ગયા. ભવઈ જીવેછે ત્યાં ભવઈના કે-
 હેછે કે અમે અંકેક જતનો વેશ બમે તણ તણ વખત ર-
 લાયા પણ વાહાણુ વાતુ નથી માટે કોઈએ રાતને પાં-
 ધી છે કે શું રખાઈએ વિચાર કર્યો કે હું હવે વધારે વા-
 ર કરીશ તો ઘણા માણસોને નુકસાન થશે, કોઈનાં કુલ
 ફરમાઈ જશે, અને કોઈનાં દહીં ખાટાં થત્ર જશે, તેથી પો-
 તે તરવાળાએ તોડો આપી સાંઠ હાકીને માંડવધઠ આવી
 પોહોચ્યા ને ત્યાં જઈ દામાવંતીને કુંવર સોપ્યો અને સા-
 બાસુલાને પણ અમનગર મુકી આવીને રાતને છોડી દી-
 ધી કે તરત વાહાણુ વાપુ એટલે ગજરા માફ નાહી પોષ ત-
 ધવાર થયા અને પાતાની માને પગે બાગી ચાલવા માંડે
 છે એટલે રાણીએ કહ્યું કે—

ફુલો—સુરજ પોણે તમે સમરોરે, કાંઈ રીઝી ઉગમતે સુ-
 રરે; કાંઈ પર ઘરતીને પર રાજમારે, કાંઈ વાણે ઘણું એ
 કનુરરે. કાંઈ

સારા શુકન થયા એટલે માફ રસ્તે પડ્યો અને રાણી
 દામાવંતી રૂદન કરવા લાગી.

ફુલો—સુનો સમરથ માફ દોલીએરે, તારી ઘોડા સુ-
 ની ઘોડારરે; તારી સુની મહેડીને સુની માવડીરે, કાંઈ સુ-
 ના મુકયા શાજગારરે. કાંઈ સુના દાસને સુના દાસીએરે
 કાંઈ સુના મુકયા ખનાસરે; કાંઈ સુના ખાગ સુના ખાગ

રે, કાંઈ શુના પાયા અવાસરે કાં ૦ ૯૦

અરે પૂત તાહરા વગર મેહલ બાગ બગીચા ચાકર નોકર અને તાહરા સહ શણુગાર શુના પઠ્યા છે એમ કહી રૂંદ ન કરેછે. માર્શના આકાશ મારગે એક એક કરતો નવપંછ પછે ધંપાદ ને દીવસથી માર પરણીને મુકી ગયા છે તે દીવસથી ખાન પાન અને ગાન તાન મુકીને પરમપરની ભક્તિ કરે છે. ધણી દીવસ વહી ગયા પછી એક દાહાડો રાણીએ દાસીને કહ્યું કે આજ માહારા માધામાં ધાલવા સારૂ ચંપેત તેલ લાખ પછી દાસી સરઘ્યાને તાયાં લેવા આવી અને કહ્યું કે-

ફુલો--સરઘ્યા તુંતો સારૂ જાણેરે, મૂને આપને ચં પેત તેલરે; મુને ૦ ઝટપટ કરી તુતો જાણેરે, તાહાર કા મ પડ્યું સહ મેહલરે. તાહર ૦ ૯૧

સરઘ્યા જલદીથી તેલ આપ. સરઘ્યે તેલ આપીયું તે લખને દાસી જાય છે, એટલામાં ઘોડાને ને માણસને પડછાયો જમીન ઉપર પડ્યો તથા દાસીએ ઊંચું જોયું એ ટલે ગજરા મારૂ જોવા પૂરથ દીઠો તેથી લાપમાનુ કચોળ પડી ગયું, તે જોઈ સરઘ્યાએ કહ્યું કે કચોળ કેમ પડી ગયું. દાસી કહે તે પડ્યાની મને શીકર નથી એમ કહી ઉતર જી પોતાની બાઈ પાસે આવી અને કહ્યું કે-

ફુલો--કાળે ઘોડેને કાળે લુગડેરે, કાંઈ ગજરા મારૂ અસવારેરે; કાંઈ સાચુ માનો મારો બાજીરે, જાણે જાય તમારો ભરપારેરે; જાણે ૦ ૯૨

બાઈ ગજરા મારૂ આકાશ મારગે જાય છે તે સા-ભળીને ચંપાદને ધણી રીમ ચડી અને દાસને કહ્યું કે

ફુલો--જનેતુ જુઠા જોતી છોકરીરે, મને પડીયલ ક ટારીના ધાત્રે; મને ૦ નીચી જાત તુ તો લુડોનીરે, કીધી મથકથી માહારો જોઈ દાવરે. કીધી ૦ ૯૩

જા જા રાંડ તારે આજ મશકરી કરવાનો વખત છે તા હારે મન હસુ ગને મને તો કઠારીનો ધાવ લાગે છે, દા-સી ઝ ખવાણી પડી અને હાથ જોડીને બેલી કે બાબ હુ મશકરી કરતો નથી તમે માહારો સાથે ચાલો તો આપણે અગાશી ઉપર જઈને જોઈએ, પછી અને જણાં અગાશીમાં આવી જીવેછે તો આકાશ મારગે મારને જત દીઠા તેથી ચંપાદે ખુશી થઈ બોલી કે -

ફોહા--ધેડો બાંધુ ઘોડારમારે, કાંઈ પનાણુ મહેલુ પરસા ખરે; કાંં દામાવતીના દીકરારે, તુતો મારે માહોલે પધારરે. તું. મારને કાને આજ આજતાંજ ઘોડાને ઉભા રાખી પોતે વિચાર કરેછે કે અહીં કોમ બોલાવતુ હશે, રસ્તામાં મા-સીતું ગામ આવે છે તેના નહી હોય, માહારી માનુ નામ દ છે તેથી એજ હશે એમ ધારી ઘોડાને તે મહેલમાં ઉતારી દીધો. મારને જોઈને ચંપાદને બહુ આનંદ થયો, તેણે આળખાણ કાઢાડ્યા વગર ત્રણ દાહાડા સુધી મારને પોતાની પાસે રાખ્યો. એક દાહાડો અને જણુ સોગટાં બા-જી રમવા બેઠાં તે વખતે રાણી કહ કે તમે તો મરદછો તથી મને જીતશો. એટલે માર કહે એમાં કાંઈ મરદાઈનું કામ નથી એવો નસીબની વાત છે જેના દાવપડે તે જીતે રાણી કહે કે માહારજ બ્યાં ત્યાં નસીબ તો સાથેજ છે; તને મને ચોગીમાંથી મુકીને નાઠા હતા પણ માહારા ન સીબમાં હતું તો પાછા ભેગા થયા. એ સાંભળીને માર વિચારમાં પડ્યો કે હવે આ સુખમાંથી જવાશે નહી એમ ધારી બાજી ઉપાડા નાંખી અને રાણી પાસેજ જાગી.

ફોહા--ધડીએ રહ્યાની મને આપડી, આન પાણી યવું માહારે વીખરે; આનંદ મટપટ હવે અમે આજશુરે, રાણી ખુસીથી આપોને સીખરે, રાણીં

તમે ખુશી થઈને મને રજા આપો હું હવે પરદેશ જઉં

રાજાને પગલાવો થયો કે જોગખ્વાનું કાદાવાધો માહારે પાછો વીળેગ થયો. આટલા દાવરા કુપ્પના હુંગર ઉઘ્યા ત્યાં પ્રભુએ દવા લાવી સુખમાં નાંખી પાણી પાણી માહારે કરગ કરી બળયું એવી રીતે પસ્તાંગો કરી રાણી રૂંદ કરવા લાગી.

ફુલો—આજના વાસો માહારી મેડોએરે, તમે પરદેશી પડ્યા થાએરે; તમે૦ રાત રહેા માહારા મહેનમારે, તમે વાહાણમાં સુખેથી જાએરે. તમે૦ હા.

મારને કહેલે માહારાજ; આજની રાત માહારા મહેનમાં પરદેશી મેગાત દાખલ રહેા અને સવારમાં જવું હોય ત્યાં જાઓ. રાજાને આમહ જોખને ગળરા માર ત્યાં રહ્યા મધરાત ગમ છે, રાજા પદમમાં ઊંચેઝ ને રાણી પગ દ-ખાવેલે એટલામાં મરથે આવજ કરચો તે સાંખળી મારે જામીંડુયો અને જવાની તઈવાડી કરવા માંડી. રાણીએ કહ્યું કે માહારાજ હજી તો મધરાત ગમ છે માટે સુધ રહેા પછી અંપદે મરથા ઉપર યુરસો કરીને કહેલે.

ફુલો—ગધ મધ રાતનો મરથો જોલીએરે, મારા માર ને પડળો ત્રાસરે; મારા૦ સવારમાં જોલાવું; મરથા વાધરેરે, તને પકડી મંગાવું મારી પાસરે. તને૦ થેડ થોડે એંચુ તા હારાં પીંછડારે, તારી આંચે દેવરાવું ડામરે; તારી૦ મારજી અબકીને જવા જાગીયારે, મારે જગડયું જગાડે તું કામરે. મા૦

અરે મરથા તું ખેલીતે મારા રંગમાં જગ પાડેલે, મારા પ્રાણહારે પર્જગમાં પોહોલ્યા છે તેમને ત્રાસ પડાવે છે, તે સાંખળીને મરથે કહેયું કે—

ફુલો—તમારે કારણ નથી જોતોએરે, હુંતો જાલ્યો ગરી આંને કજરે; હુંતો૦ મજ્જુરોએ જાવ બટ જાગીનેરે, તમે સુખે સુખો માહારાજરે. તમે૦

જાણ તમે નીરાંતે જોધો મારે તો ગરીબ મરવાને સાર

બોનવું પડ્યું તે બીચાગ વખતસર ઉઠીને પોત પોતાને ક્રી-
વિત્તે મળ્યા માડે ઝેલી ગયા ને રાત પાછની પોઠોર
રહી એટલે પાછો મરધા મે ગવાજ કર્યો તે સાંભળી રા-
જા બેઠો થયો. રાણીએ કહ્યું હજી રાત છે મટે સુખ ર-
હો. પછી રાણીએ મરધાને કહ્યું કે--

ફુલો--પાછલી રાતનો મરધો બોલીએ, મારા માડને પ
ડ્યો ત્રાસે; મારાં સવારેમાં બોભાવું વાઘરાં, તને જ
ડી મંગાવું મારી પાસે. તને યોડ યોડે જિંચુ તાહારાં પી-
છારે, કાંઈ વાંચે દેવરાવું ડામરે; કાંઈ માંજી જાન
જાગીઆરે, માફક જગડ્યું જગડે તું કામરે માડે.

મુત્તા કહી કહીને પાકા પણ તું છાનો રહેતો નથી મ-
રધો કહે છે કે--

ફુલો--તમારે કારણ નથી બોલીએ, હું તો બેલ્યો ત-
મરે હેરે કાજરે; હું તો સહ સંતાપ જાઓ સહેજમારે, ત
મે સુખે પોહોડો માહારાજરે. તમે.

જાઈ હું તમારે વશ નથી આવતો પણ ચાર લોકને
ચેતાવું છું. હવે રાત થોડી રહી માટે સહ સંતાપ જાઓ એ
ન કરતાં વાહાણ વાવું એટલે રાજ જાગી ઉઠ્યો ને રાણી
ને કહ્યું કે હવે હું રેડવાનો નથી.

ફુલો--સીખ આપોને રાણી સતત તારે, અમે જ-શું
હવે વનવાસે; અમે જારે વરથે પાકા આજશું, તમે મુ-
દો અગાડી આજરે. તમે.

જારે વરમ સુધી માહારા આજા મુકીને શીખ આપો તે
સાંભળીને રાણી રૂદન કરે છે.

ફુલો--રહો તો રાંધે માડે લાવ્યારે, કાંઈ જાઓ તો
ઓસાડે બીણી થયે; કાંઈ માહારે મોહાલે આવો સાહ-
જારે, છાડી મુકો છાકરવાલી છેકરે. છાડી.

તમે અમથાં માન શુભ કહે છો પણ હું રેડવાનો નથી

તે માટે જલદી સારા શુકન આપો. રાણી રાજના સામુ
જોઈને કહેછે કે મન તમે કોના આધારે મુકીને જાઓ
છો. રાણી કહેછે અને રાજ ઉતર આપેછે.

ફહો--તમે આદ્ય રાજ આકરી, અમને કોની ભજા-
માણ દેછોરે; અમને સુખ દુખ જોવા કોણ આપશે, તે
વી કોને સુપરત કહોછોરે. તેવીં

હુ રાણી વધારે રૂદન કરે કાંઈ ધણું છે. મને રજા આ
પો. રાજા કહેછે.

ફહો--તમને સોંપ્યાં મંત્રી મળીયારે, રાણી સોંપી હી
ચોળા આટરે; રાણીં જાઓ પીઓને ખેલો માજમારે,
તમે માહલો મહીંગાયાની વાટરે. તમેં મેલ ખંધી-
ખાનું માનાએર, મારે હોંચોજો શુળી સમાનરે; મારેં મા
જો મુશીન રૂદન માંડીયાંરે. રાજ મહીયર ઉજડ રાતરે; રાં
તમને સોંપ્યા કળશી કાદરારે, તમને સોંપી દુજણી જોંટરે,
તમનેં દુધ સાકર પીઓ દાહાડીએરે, વસ્ત્ર ચઢગારની ત
થી ખોટરે; વસ્ત્રં માહારે મન કોદરા રાજો કાવનારે, દુજ
ણી જોટો ચામડીયાને દેવરે. દુજણીં દુધ સાકર રૂપાર
દેખીએરે, વસ્ત્ર બાળી રખ્યા ચોળી રેડુંરે; વસ્ત્રં તમને
સોંપ્યારે સમરથ રેંટીએરે, તમને સોંપ્યા છે રાજ કપાસર
તમનેં સરખી સમયર મળી કાતશેરે, તેમાં ગહા રહેા
ઉદારે. તેમાં રેંટીયા બાયાન રહુ ખીચડરે. કાંઈ ક
પાસે મુકુ આગરે; કાંઈં સહિલીએનો સંગ નયો કામ-
નોરે, મંત્રો જલ્દી તપાસી જાહરે. મેનોં તમને સંપ્યો
પારસ પીંપજોરે, રાણી ગણમે પીંપજીયાનાં પાતરે; રાં
બારે વરશે અમે આપશુરે, રાણી વાળીયુ તમારાં વાનરે.
રાણીં સાથે તેડો માહારા સાહ્યારે, માહારાં બાર વરસ
કમ જાયરે; માહારાં વીજીગની ઘડીએ જાય વેગળીરે,
મને દાહાડો વરસ રામો જાયરે. મનેં આવું જાણત તો

નવ પરણતારે, રાજા બાળકુંવારી રહેતારે; રાજાં ઠાસો હા
 થ મંતો બાલીએરે, માહારા કરમને દોષ ન દેતરે માં
 સાસર જેવાના રહ્યા આરતારે, શ્વામી ધુધટ તાણવાના
 રહ્યા કોડરે; શ્વામી. તમે અંધાને હુંતો કેતકીરે, માહારા
 ભલી બની હતી જોડે માહારાં પેહરી ઓઢીને ફરત સા
 સરેરે, તે શઉ વિચાર અમારા થયા ભંગરે; તે નથી
 છુટ્યાં હાથનાં મિઠળરે, નથી ઉતરયો પાનેતરને રંગરે. નથી
 રાણીએ વીલાપ કરીને કહ્યું કે-

રાગ પરજની દેગી. પીડ શું થાયરે યાશે, માહારા ર
 જની તે કેઈ પેર જાશે; પીડ શું થાયરે યાશે. એ ટેક.
 તમે મુકી માલ્યા વનવાસરે, શ્વામી કોઈની નથી માહારે
 આશરે; હુંતો ધણે બેઠી છું નીરાશ, પીં શ્વામી દોસા
 છે. નાનરો બાળરે, સાથે નથી કોઈ રખવાળરે; તમારી
 કોણ બેશે સંભાળ, પીં તમે હઠ કરી નવ જાણરે, તમે
 ભાવતાં ભોજન ક્યાં પાશરે; શ્વામી દુખીયા બણા તમે
 યાશે, પીં શ્વામી હજુ છે બાળે વેશરે; તમે રખેજતા
 પરદેશરે, માહારા કહ્યું માની લલલેશ પીં માહારા સગી
 નાણંદના વીરરે, માહારે નખણે વહે છે નીરરે; મુને નથી
 રહેતી હવે ધીર, પીં માહારા ભલી બનીતી જોડીરે, દેવ
 કોપ કલી બેઝ તોડીરે; તમે શીદ નાંખો તરછોડી, પીં
 પ્રાણનાથ પાછા તમે આવેરે, માહારા ઉપર દયા તમે લા
 વેરે; શ્વામી અબજાના પ્રાણ બચાવે, પીં માહારા ગોર
 ગુલાબશું અંગરે, શ્રીકૃ પડી પીળો પડ્યો રંગરે; માહારા
 હરખ થયા શઉ ભંગ, પીં મંતો બાળ્યું જડ્યું જે રત
 નરે, તેને રાખીશું કરી જતનરે; શ્વામી શીદને છોડોછો
 વતન, પીં માહારા રતન તે રજમાં રોળાયું, માહારા પાપે
 કરમ બોળાયું માહારા કોમળ કોળજ છોળાયું, પીં વી
 ધાત્રાને માહારા દવેશરે, તેથી લખીવાતા આવા લખરે; વ

હેર બાને તે માગી આ મેખ, પીં વીસાગ બાજુ મુને ધ
 છાં વાગેરે, માહારાં અંતર ભાગે ભાગેરે; તેના ઓળવું
 કેની આસેરે, પીં રવાળી હું છું નાનિક બાળે, તમ વીના
 આવી પોહોએ કાળે; માહારાં બાજુ લેશે સંભાળ, પીં
 હજી સોળ વરસ નથી વયરે, મનના માનેરથ મનમાં ર-
 હ્યારે; નાહાની વયમાં મુકી અને ગયા, પીં અપવાસ કરી
 રાત જાગરે, ઉમીય છુને પાયે લાગરે કુનો વરન કરી વર-
 માગુ, પીં તમે પાછા વળેા ઘેર અજરે, માહારાં કહ્યું
 માને માહારાજરે; આપૂ માહારા આપનું રાજ, પીં જા
 ઓ કહેતામાં જીવડો જાગરે, તમ વીના તે કેમ રહેવાવરે;
 વીસાગ દુખ તે કેમ સોહવાય, પીં હજી હાયનાં મીઠળ
 નથી છુટ્યારે, માહારા પાયે આમુજ કુટ્યાં; રોષ નેજનાં
 નીરજ ખુચાં. પીં એમ રાણી રદન કરેછરે, નયણે
 નીરજ ધારા જરેછરે; મારા આગળ પત્તા ધરેછરે. પીં
 મને સાસરે આઠવાના કોડરે, નથી હોડી માડામાડરે; અં
 પા કેતકીની ખતલી જોડ. પીં મને રાસુ જિયાની અંતરે,
 મને પાયે પડ્યાની અંતરે; કહ્યું માને માહારાં શુ ર-
 વંત. પીં મારાં કહ્યું કે—

કુહો.—ક કાસ મુકેરે તમે કામનીરે, કાંઈ બીરજ રા
 ખર્મે અંતરે; કાંઈ શુકન બલેરા અમને આપીયરે, અ
 મે પાવએ અમરે પડરે. અમે

હવે રવાનું કામ નથી બીરજ રાખીને રહેા; રાખતી
 હઠ જોઈ રાણીએ શુકન આપા માંડ્યા.

કુહો.—કામા જનાણી જિને તેતર બોલેરે, રાખ આવી
 ઉતરે મંબરરે; રાખ અંધ શુકને તમે આજશેરે, તમને
 ધાનક લાહની ધારરે. તમને આટો કુટોને રાખ વી ધ
 ડારે, કાંઈ છુટે કેશે નારરે; કાંઈ અંધ શુકને તમે આજ-
 શા તે રાખ નહી રખો ધર બારર. રાખ

તમે જશો તો માહા વીધન નડશે માફેને કલ્પ કે રાણી
અપશુકન ખાલ્યા કરતાં સારા શુકન આપો, રાણી સારા
શુકન આપેછે.

ફુલ—ડામાં ખાલેરે રાજ દેવડારે, કાંઈ જમણી ભી
રવ હેયારે; કાંઈ એવે શુકને તમે ચાલશોરે, તમને વહે-
ગી ન મળશે કોણરે. તમને કોરે ઘડે કુંવારકારે, તેને ખો-
ળે અખેલું જવ જનરે; તેને એવે શુકને તમે ચાલશોરે
તમને મળશે કુલાદ નારરે. તમને અખંડ સોનાગવવાંતી
માળણીરે, કાંઈ છામ ભરેલા હારરે; કાંઈ એવે શુકને ત-
મે ચાલશો તો તમને મળશે સુખડે નારરે. તમને વર ક-
ન્યા પરણીને આવતાંરે, સામા મજે નીશાળીયા સારરે; સા-
મા એવે શુકને તમે ચાલશોરે, તમને મળશે દેવગદ ના-
રરે. તમને દેવ સકળ શુભ જોગણીરે, કાંઈ માત પીતા ક-
હેવાયરે; કાંઈ રક્ષા કરેરે રાજ તમ તણીરે, રાણી કહે સુ-
ણી મારા રાયરે. રાણી એરે ચડેરે રાજ આવડારે, જ્યાં
મડદાં બજે મથાણરે; જ્યાં ત્યાં રક્ષા કરે મુજ માવડારે
સકળ હજી તમારે કલ્યાણરે. સકળ શહેર વાડને રાય ર-
ણ વીંચેરે, જ્યાં પરવતને હોમ પાહાડરે; જ્યાં હુરે આરા-
ધ માહારી માવડારે, તેતો આવીને પૂરે લાડરે. તેતો પશુ
પંખી દેહીન ગાનવીરે, કાંઈ નર નારીને રાયરે; કાંઈ એ-
વથ થાશે રાજ તમ તણીરે, કાંઈ ગુરુ છે અખ્યા માયરે. કાં-
ઈ પર મુલક પરદેશડેરે, કાંઈ પર ધરતી પરવાસરે; કાંઈ
જગથરે માહાદેવ તાહારી સાહમારે, કાંઈ પુરી કરે સહ આ-
શરે; કાંઈ ચાલો કેહેતામાં રાજ અમડીએરે, કાંઈ પૂંઠ ઘ-
ડે જીવ જમરે. કાંઈ નવાણાં માહારાંમાંથી નીર વહેરે, કાં-
ઈ કાળજ કહડા થાયરે; કાંઈ હામ પડે ધરતી ગામડે-
રે, કાંઈ એવું માહારે છે કુખરે; કાંઈ જ્યારે રાજ તમ
ને કપશુંરે, ત્યારે તો થાશે સુખરે. ત્યારે નર નીતા નારી

એકત્રીસે, તેનો પગલે પગલે વાંકરે; તેનો દીસે દીન મુને
ખાદામણીરે, હુતો કોડ ભરી કલંકરે. હુતો રાણી કહે
રાજ સંચરે, કાંઈ ચલાવો ચતુર તોખારે. કાંઈ કહે
તાં શુકન જોઈ ચાલીયારે, ગજરો માર તેણે કારે. ગજ
રાણીએ આપી એટલે રાજ પાતે શુકન જોઈ

ને ચાલ્યા. જ્યાં રાજ ગયા કે રાણી માહા રૂદન કરેછે હે
દાસી રાજ વીના માહારા પ્રાણે રહેનાર નથી માટે રાજ
ની સાથે જવાય તો કીક. રાણીનું આ કહેવું સાંભળીને
એક દાસી બોલી કે આપણી એક દાસી પાસે અતીતની
આપેલી એક જડી ખુટી હતી તેમાં એવો ગુણ હતો કે
માણસ જોઈમાં રાખીને ને જનાવરનું રૂપ લેવા ચાહાય
તે રૂપ યજ્ઞ જાય. રાણીએ તે જડી લઈ માંમાં નાંખીને
પોતે ભમરી થઈને રાજની પાછળ ગઈ અને રાજના પેં
ગડામાં ભરાઈ ગઈ હવે જંગમમાં ઘણી ઝડપથી રાજ
જાય છે એટલે રાણી પેંગડામાંથી બોલી.

ફોહા-હજવે રેવંત રાજ ખેત્રાવોરે, કાંઈ કાળજી કકડા
થાવરે; કાંઈ સવા ગજનું છે રાજ નેળીરે, માહાર કા-
ભર અંગ દમાવરે. માહાર૦

ઘોડાને ધીમે ચત્રાવો. આ અવાજ મારને કાને આ
વ્યો એટલે ઘોડો ઉભો રાખીને ચારે તરફ જોવા માંડ્યું
પણ કોઈને દીઠું નહીં એટલે મન વાળ્યું કે એતો રાણી
ના ભણકારા વાગતા હશે એમ ધારી આગળ ચાલ્યા એ
ટલે ફરીને રાણી બોલી.

ફોહા-ધમાવતીના દીકરે, માહારી સળી નણુંદના
વીરે; માહારી૦ હજવે રેવંત તમે હાંકજેરે, માહાર સોસ
ધ જાય શરીરે. માહાર૦

રાજ તરત ઉભા રહીને તત્તવાર એંચીને કહ્યું કે ન
હાય તે માહારા સામે આવો નહીં તો હું બાળીને પદલ

કરીશ. એટલે રાણી પાતાનું સ્વરૂપ બદલીને રાજના સા
મે આવીને ઉભી રહી એટલે રાજાએ કહ્યું કે તમે માહ
રા કેડો નહો મુકો તો હું માહારી મેળે આપધાત કરીશ
રાજાને રીસમાં જોઈ રાણીએ કહ્યું કે તમારી મરજી નથી
તો હું નહીં આવું. એમ કહી એક મેદાનમાં વાવ્ય અને
માહારી હતા ત્યાં એક વડ રોપ્યો તે રોપતાંજ માહારી
ગંભીર થઈ રહ્યો. પછી રાણીએ કહ્યું કે તમારે જવું છે
થ ત્યાં જાઓ હું તે અહીંયાંજ રહીશ તે તમે જ્યારે તે
ડાઝા આવશો ત્યારેજ આવીશ એમ કહી રજા આપીને રા
જા ગયા એટલે રાણીએ પાછું વડ ઉપર રૂદન કરતા માંડ્યું

કુહો—હું રે સરજી હેત વાદળારે, કાંઈ છાયા કરતા
રહેતરે; કાંઈ હું રે સરજી હેત હંસજારે, કાંઈ શુકન ભલે
રા હોતરે કાંઈ બાળ પાને વડલો રોપીએતરે, વડ તો થઈ
રહ્યો ધોર ગંભીરરે; વડ દામાવંતીના ત્રીકારે, મુકી આ
હ્યા નાજાંદ કેરા વીરરે. મુકી શરતારે સાદતી તું કોયમી
રે, કાંઈ મધુદ મધુર માં બોલરે; કાંઈ વીયોગ આશુ મુને
વાગેએરે, માહાર કાળજ સીદને તું છોલરે. માહાં વુજયો
આંખા વત હુંકારે, ભૂંડી મુજયો માર જાપ દુરરે; ભૂંડી
રૂદન જોઈ રાની તણુરે, કાંઈ વડલો થયો અકસુરરે. કાંઈ
રાણી રૂવે ધરશકેરે, તેથી દુટ્ટી પડે છે ડાગરે; તેથી વી
લાપ મુણીને યાકચાં વનચરારે, કાંઈ પડીયલ હૃદયમાં ફા
ળરે. કાંઈ આંસુડે ભીજાય રાણીના કંસુવોગ, કાંઈ ભી
જ્યાં છે નવરંગ ચીરરે; કાંઈ રૂદન કરતા રાણી જોષને
રે, કાંઈ થંભીયાં સરોતાનાં નીરરે, કાંઈ

રાણીનું રૂદન સાંભળીને નદીનાં નીર પણ થંભી રહ્યાં
છેવટ રાણીએ મન વાળ્યું. ગજરામાર એડ એડ કરતા
જાય છે આગળ રાપારપનું શહેર આંબું તે શહેરની બા
હાર મુકાઈ ગએલો બાગ હતો તેમાં જઈ ને બિભા રહ્યા

એટલે બાગ લીલા છમ થઇ ગયો અને ડૂલના છોડને
કુત્ર આવ્યાં. રાજા બાડ સાથે ઘોડા બાંધીને બાડ નીચે
સુતા એટલે જીવ આવ્યા ગઈ. એટલામાં એજ ગામના ઢેડ
તથા વાપરી હમિય લાંકડાં ચીસવા આવતા હતા તેઓ
આવીને જુવે છે તો બાગ ખૂંટી શાળી રહેયો છે અં
દર આવીને જોયું તો એક ઘેડો અને પુરૂષ ઢીઠો તે જો
ઈને બાગની માલિક માળણ હતી તેની પાસે જઈને કહ્યું
કે તાહારો બાગ લીલા છમ થઇ ગયો છે, અને કોઈ મા-
હોટો પૂરૂષ બાગમાં સુતો છે. માળણ કહે કે તમને લાક
ડાં નહીં મળ્યાં હોય માટે તમે એમ કહો છો. પેલા માણ-
સોએ સમ ખાધ એટલે માળણ બાગમાં આવી પછી પા
તે એમનાં પગલાંથી આ બાડ લીલા થયાં છે એવું ધા-
રીને કુલ સુઠી હાર ગજરા બનાવી રાજાને આપવા જા
યછે એટલે ઘોડે ખુમારો કર્યો તેથી રાજા જાગી ઉઠ્યો
અને માળણ ઉભી રહી. તેને માફએ પાંચ મહારો આ
પી. માળણ મહારો જોઈ રાજા થઈ અને જાણ્યું કે આ
કોઈ રાજા છે એમ ધારી માળણ રાજાને પૂછે છે.

ફુહો-કોયારે મુલકના તમે રાજવીર, રાજા કીયાં તમારાં
ગામરે; રાજાં નહની વયમાં તમે નીસરચારે, એવું શું
પડ્યું છે કામરે. એવું તેજ ન મળે ત્રણ લોકમારે, રાજા
હજુએ છો બાજે વેશરે; રાજાં શરે ફુએ તમે આવી-
યારે. તમે કેમ વેઠો પરદેશરે. તમે નાકર ચાકર નથી સા
થમરે, કાંઈ ગંકલા આવ્યા છો આપરે; કાંઈ સાચુ
બોલો માહારો માહ્યારે, તમને મુજ મારવાનું પાપરે તમને
હે રાજાજી નાહાની વયમાં રાજ પાટ તજીને એકલા
શા ફુએ પરદેશ વેઠો છો. માર કહે છે—

ફુહો—નથી અમે કાંઈ રાજવીર, બહેન નથી કરતાં
અમે રાજરે; બહેન પ્રયતી પ્રવક્ષણા કારણે, કાંઈ આવ્યા

મુલક જોવા કાઠરે, કાંઈ નામ કામ ત્યાં બતાવીએ, જ્યાં થવું હોય ચીવાનું કામરે, જ્યાં આ શહેર શામનું અમે જોઈનેરે, પછી જઈશું જાણે ગામરે, પછી.

એ એકેન હું ગામ નથી, મુલક જોવા નીસરયા છું, આ કાઠ શહેર જોઈને અહીંયાં આંચો છું, દસ પાંદર દા હાંગ રહેવાનો વિચાર છે પછી જાણે મામ જઈશું, માળાણ માકને પોતાને ઘેર તેડી લાવી અને જમાડ્યા પછી માફ કહે કે હું આ શહેરના રાજા પાસે જઈશું જો મને નોકર રાખાવો તો અહીંજ રહીશ. એમ કહી કચેરીમાં આવીને રા યરપતા સાચો હાથ રહ્યો, કુવરનું તેજ જોઈને રાજાએ વિચાર કર્યો કે આ કોણ ચોહોડા રાજાના કુવર છે એવું ધારીને પૂછે છે.

ફોહા-કોયા મુલકના તમે રાજવીરે, વળી છું છે તમારું નામરે; વળી શરે કારણ પરદેશ નીકળ્યારે, એવું શું પ-ડ્યું છે કામરે. એવું કોના કુખે તમે કુખીયારે, હજુ ત્રીસો છા બાળેવેશરે; હજુ રાજ તેજ કંઈ તમલમેરે, કેમ છોડ્યા પોતાનો દયરે. કેમ.

રાજાનાં વચન સાંભળીને માફ કહે કે નામ કામ તો માહારે બતાવવું નહી.

ફોહા અમે નથી રાજા રાજવીરે, કાંઈ છેટે છે માહાર ગામરે; કાં આંચો છું પરદેશમારે, રાજા ચાકર રહેવાનું કામરે. રાજા નામ માહારું નથી પાડારે, મ ને કાકાર કહે છે સહુ લોકરે; મને હેતે કર્યો મને રાખ્યોરે, હુના તેની હજુરમાં રહેરે. હુના ૧૦૦

હું રાજકુંર નથી માહાર ગામ પણ બાણુ દુર છે હું ત્યાં રસીય માહાર નામ હજી પાડ્યું નથી સહિ મને કાકાર કહે છે એવું સાંભળી રાજા ખુસી થયાં અને કહેયું કે તમે શા પગાર લેશો માફ કહે દર મહીને સવા લાખ

રાજાના સેવકો રાજા સવા લાખની રકમ રાંખણીને દુભ
 કર્યા અને વિચાર કર્યો કે માહારા આપ્યા લશ્કરના પ
 ગાર સવા લાખનો નથી અને આ એક માણસને એટલી બ
 ધી રકમ કેમ આપાય એનું ધ્યાનને પ્રધાનને પોતાની ના
 ખુશી બતાવી પ્રધાને કહ્યું કે જો હવે તમે આશા ભાગ
 કરશો અને નાજો કોઈ નાહાનો રાજા રાખશે તો આપ-
 ની આપડ જશે અને એનામાં સવા લાખના નેટલો કે
 મ હશે તેજ તે તેટલા માગ્યો હશે માટે ગમે તો એક
 મહીનો રાખીને રજા આપજો પછી રાજાએ હા કહી ત્યારે
 માડેએ કહ્યું કે હું સવા પોદાર દાહડો નોકરી ઉપર આ.
 વીશ અને સાંજે ઘેર જઈશ. તમને કદી સલામ કરીશ ન
 હી માહાર કોઈને નમવાનો નિયમ છે. રાજા કહે માહાર
 સાથે રાજ એક પાછો રમશો એટલે બસ છે, માહારા પ
 ગારનું માણસ કાંઈ વધતરે કરતું નથી; એમ કહી માડ
 ને બાહજ કર્યો પછી માડ માણસને ઘેર આવ્યા અને
 કહ્યું કે હું નોકરીમાં બાહજ થયો એમ કરતાં મહીનો
 તો થયા આવ્યો એટલે રાજા વીચારમાં પડ્યા અને પ્રધા
 નને પૂછવા બાગ્યા કે હવે શું કરશું. પ્રધાને કહ્યું કે આ
 રમે દરવાજો રાક્ષસ આવે છે અને રાજ એક માણસ લે
 ઇ જઈએ માટે માડને ચોકી ઉપર મુકો એટલે રાક્ષસ
 માડી નાંખશે પછી આપણે રજા આપવા નહી પડે રાજા
 એ માડને કહ્યું કે રાતે બારમે દરવાજો પેરા ઉપર જઈ.
 માડ કરે સાડ સાંજ પડી એટલે માણસને ત્યાં આવી મા
 ડેએ પેરા ઉપર જવાનું કહ્યું તે રાંખણી માણસ દીલગાંદ
 ર થઈ અને માડને કહેવા લાગી કે બાઈ એ દરવાજો રો-
 જ રાક્ષસ આવી એક માણસને લઈ જાય છે તે માટે આ
 જ તમારે ગાયે પણ ઘાત આવી છે માડ કહે હું રાક્ષસ-
 થી બીતો નથી. પોતે હથીઆર સજીને પોતાના ઘોડાને

સુખ રસતરે દરવાજા ઉપર આવી શીવનું ધીમાન ધરવા ભા-
 ગ્યો કે જે માહારાજ તાહારા હાથમાં બચવાનું છે એમ કહી
 તરવાર ઉઘાડી કરી કમાડ એટલે ઉભી રહ્યો. મધરાત જ
 તાં રાક્ષસ આંગ્યો અને દરવાજા સામું જોતાં ખારી ઉઘા-
 ડી દેખીને ખુશી થયો કે આજે ખારી ભાગ્યતની પાંચાત
 પડશે નહીં એમ કહી ખારીમાં માથુ ધાક્યું કે તરત મા-
 ર્યો ઝડપથી ધાવ માર્યો કે રાક્ષસનું ધડ અને માથુ
 જુદુ થયું એટલે તેના નાક અને કાન કાપી લઈને મારી પો-
 તે મકાન ઉપર આવ્યો. રાજાને ખબર થઈ કે માર્યો રા-
 ક્ષસ માર્યો. રાજા અને પ્રધાન બહુ ખુશી થયા અને તે
 જો માર્યો દેવતા માનવા લાગ્યા માર્યો આવી રાજાને
 નીશાની બતાવી એ. લે રાજાએ ઇનામ આપ્યું. ઘણા દી-
 વસ થયા પછી સંપાવતી નગરીના રાજાની કુંવરી ડુનાદ
 માહા રૂપવંતીએ તેણે માર્યો કીરતી સાંભળી તેથી તેની
 સાથે પરવાને વિચાર કરી બરાહમણને બોલાવ્યો અને કા-
 ગળ આપી ન વીવાહ કરવા માંડ્યો. બરાહમણ કાગળ લે
 અને દામાવંતીની પાસે ગયો ત્યારે દામાવંતી કહે કે માહા
 રા કુંવરે તો દશવટે ગયો છે, એવું સાંભળી બરાહમણ
 રામારૂપના મુખમાં આંગ્યો અને વિચાર્યું કે ડુનાદે માર્યો
 ને બોળાવતી નથી માટે એને બદલે રામારૂપને પરણાવું તો
 ઠીક. એમ ધારી તે શહેરમાં આંગ્યો અને કહ્યું કે મા-
 હારાજ હું સંપાવતી નગરીમાંથી વેલીશાળ કરવા આંગ્યો
 છું રાજાએ વિચાર્યું કે હવે આપણે પરણવા જાના જવું
 પડશે કેમકે જો ઠીકરે સાથે હશે તો માહારા શીકારે મુકરે
 એ લઈ જશે માટે બરાહમણને બાહાર બેસારી રાજા અ-
 ને પ્રધાન એમાં બરાહમણને સરવે હકીકત પૂછે છે. બરા-
 હમણે કહ્યું કે માહારાજ મને માંડવદમાં ગજરા માર્યો
 સાથે વીવાહ કરવા સાર માંડ્યો હતો પણ તેતો દશવટે

ગયો છે અને કુવરીએ ગજરામાફને કહી જોયો નથી મા
 ટે તમે તેના નામથી આવો તો તમારૂં કામ થાય. રાજા
 એ કહ્યું કે હા તો મારો છે પછી ગજરામાફને પૂછ્યું કે
 ન આપી વીધાય કીધો તેણે અપાયતી નગરીમાં આવ્યાને
 વીધાઈ કર્યાની વધાઈ આપી તે સાંભળી સહિ ખુશી થયા
 ગજરામાફને પણ પડયા આપી ખુશી કર્યો અને લગન
 ની તૃપ્તિ કરવા માંડી. અહીંયાં રાવારે પ્રધાનને કહ્યું
 કે તમે પાછળથી ઠાકોરને શહેર સામંતના વડા સાંખીને આવ
 જો એમ કહી લાવ લશ્કર સાથે રાજા તો રસ્તે ચડ્યા જી
 ને એવે ઠાકોર કચેરીમાં આવ્યા પણ ત્યાં તો સુતું સહ
 કીડું. પ્રધાનને પૂછતાં જવાબ મળ્યો કે રાજા પરજીવા મ
 થાઈ. હું પણ જવાનો છું અને તમને શહેર સામંતનાં
 કહી ગયા છે એવું સાંભળી ઠાકોરને કુખ લાગ્યું પણ નો
 કર રહ્યા માટે હુકમ માનવો, એમ ધારીને પોતે શહેર
 સામંતના રહ્યા થોડા દાહાડામાં જાન આવી પોહોઆની
 ખખર થઈ એટલે, રાણીએ તમને ઉતારો આવ્યો ને તેમ
 ની ચતુરાઈની પરીક્ષા કરવા માંડી. રાણીએ સાત રંગના
 પડા બંધાવી રાજાને કેરેવરાંબું કે તે પડા છોડ્યા ત
 મે આવો. તમે છોડ્યા તો હું તમને પરજીવ. રાજાને
 બહુ લીલાસા થઈ. પડાની વાત પોતે જાણતા નથી એ
 ટલે પાછા દાહાડે તો ઇજત જશે. અહીંયાં ગજરા માફ
 શહેરમાં ચમત્ કરે છે થોડા દાહાડા ગયા પછી શહેરની ખુ
 જી ખુશાલીના સમાચાર રાજાને લખી માઠક્યા અને પા
 છળથી પોતે ફકીરનો વેશ લઈને રાજાની ચરચા જોવા સા
 ર પોતે પોતાના પવનવેગ થોડા ઊપર સ્વાર થઈ આકાશ
 મારગે જીડાયો તે એક ઘડીમાં કુલાંદનાં નગરમાં ઊડી
 આવ્યો ને એક મસાદમાં ઉતર્યો. અહીંયાં રાજાનાં મા
 જીસે પડા છોડી શકે એના હુંશીયાર માણસને સોંપતા

ફરે છે તેમણે મુખાર પારોને મારને કહ્યું કે ફરીર થાકે-
 હેમ તમને સાત રંગના પડદા છોડતાં આવડે છે તેણે જ
 વામ દાંધા કે "ફ" બે મારેક તો છોડીયું એટલે સીપાઈઓ
 એ કહ્યું કે તમે અમારા રાજા પાસે પધારો ફરીર કહે
 અમારું રાજાને શું કામ છે સીપાઈઓ કહ્યું કે અમારા રા
 જા આ શહેરમાં પરણવા સારૂ આવ્યા છે પણ કુવરી
 એ પડદા બાંધાવ્યા છે ને તે પડદા છોડવાની રાજામાં શ
 કની નથી મારે તમારું કામ છે. એવું સાંભળી મારને ખા
 ત્રી થઈ કે રાજા હજી પરણ્યા નથી જો મને સાથે બહુ આ
 વ્યા હોત તો ક્યારેનું કામ થયું હોત પણ એમણે આપ
 ળાથી છાનું રાખ્યું તો તેનું કામ તેને મળ્યું પણ હવે આ
 પણ રાજાનું નીમક ખાઈ છે મારે તેમનું કામ તો કરવું
 જોઈએ એવું ધારી કહે 'ભાઈ તમે પરણવાનાં જુઓ બ
 ઇ આવો ફ' તે પેદેરીને પડદા છોડી આવું પછી તે જુ
 ષાં પેદેરીને રાજા પરણવા જશે તો રાણીને કાંઈ અંદ
 રે આવશે નહીં, સીપાઈઓ ખુસી થતા રાજાની પાસે
 આવ્યા અને બધી વાત કહી તેથી રાજા પણ ખુસી થયા
 અને પરણવાનો પોશ્યક તે ફરીર પાસે માંકલી દાંધા. ફ
 રીર સીપાઈઓ સાથે રાણીને કહેવારાંયું કે સાંજે પડદા
 છોડવા સાકુ અમારા રાજાજી આવવાના છે તેથી
 રાણી ખજૂ પોતે સોળે શણગાર સજીને રાજાની વાટ જો
 તી બેઠી છે. હવે ફરીરના વેશથી આવેલા મારજી રાજાનાં
 વચ્ચે અમંદાર સજીને પોતાના રેવંત ઉપર સ્થાવર થતા એ
 રસે દેવાંથી જેવા દેખતા લાગ્યા તેમને જોઈને ધણીક સ
 તીઓનાં મન વીંહળ થઈ તેમનાં સત ચુકવા લાગ્યા માર
 જી પોતાના રેવંતને નમાવતા નમાવતા રાણીના મેહલ ત
 રફ આવ્યા તેમને જોતાંજ રાણી માહીત થઈ ગયાં અને
 એક બીજાની નજરે એક થતાં થોડો તબીબીને રાણીના મે

દેહમાં દાખલ થયા. દાસીઓએ ખોડાને માલી બીધી રાણી
પોને પડદામાં ગળાં મારે બાહાર બેઠા છે ને રાણી સાત
રંગના પડદા વીસે પૂછે છે ને માફ તેના જવાબ આપે છે
એકલે દાસી પડદા છોડે છે.

કુરો—પડદે આગળા માહારા વાલભારે, તમે કહેાને
પડદા કેરી રીતરે; તમે ધીજો પડદા કહી દાખવોરે, વર
ગાળા આરોધુ આણી પ્રોતરે. વર૦ ૧૭૧ ધીજો વનમાં
રાણી વન ચરેરે, કાંબ ધીજો તે વન કપાસરે; કાંબ૦ ધી
જી પૂકવ માથે પાધારે, એતા સોભ તી બારે માસરે. એ
તો૦ ૧૭૨ ભલો કહ્યોને ભલો પાઠવોરે, કાંબ ભલો ભ
જાગ્યો રંગરે; કાંબ૦ પીજો પડદા કહી દાખવોરે, તમને
પેઠાકુ સેવ પલંગરે. તમને૦ ૧૭૩ ધીજો પડદા પાછો ક
રોરે, રાણી પીગાતી સુખુને રીતરે; રાણી૦ ધડા એકમાં
કહી દાખવુરે, પરણી લઈ જઈયું ખચીતરે. પરણી૦ ૧૭૪
પીજો રાણી વનમાં પેપટોરે, કાંબ પીગી ચણાની દાખરે;
પીજો ગેરાદતો કંચુવોરે, કસી કસી પેહેર આણી વાહાતરે
કસી૦ ૧૭૫ ભલો કહ્યોને ભલો પાઠવોરે, કાંબ ભલો ભ
જાગ્યો રંગરે; કાંબ૦ રાતો પડદા કહી દાખવોરે, તમને પે
ઠાકુ સેવ પલંગરે. તમને૦ ૧૭૬ પીજો પડદા પાછો ક
રોરે, રાણી રાતાતી સુખુને રીતરે; રાણી૦ ધડા એકમાં
કહી દાખવુરે, પરણી લઈ જઈયું ખચીતરે. પરણી૦ ૧૭૭
રાતી તે વનમાં ચણાકારે, રાણી રાતો કસુખો મજારે;
રાણી૦ રાતો ગેરાદતો ચુલોરે, બારે માસ પેરંતો દીઠરે.
બારે૦ ૧૭૮ ભલો કહ્યોને ભલો પાઠવોરે, રાજા ભલો
ભગત્યો રંગરે; રાજા૦ કાજો પડદા કહી દાખવોરે, તમ
ને પેઠાકુ સેવ પલંગરે, તમને૦ ૧૭ રાતો પડદા પાછો ક
રોરે, રાણી કાગાતી સુખુને રીતરે; રાણી૦ ધડા એકમાં
કહી દાખવુરે, પરણી લઈ જઈયું ખચીતરે. પરણી૦ ૧૮૦

(૫૫)

કાળો તે રાણી વનમાં ઢોસીવેરે, કાંધ તેથી કાળેરો કાગડે
કાંધં કાળો ગેરાદનો ચાટવોરે, ભણે થાભના વસીયત
નાગરે, ભણે ૧૮૧ ભલે કહ્યોને ભલે પાઠવ્યોરે, રાજ
ભલો ભજવ્યો રાંબરે; રાજાં લીસો પડદા કહી દાખવે
ર, તમને પોઢાડુ સેજ પતંગરે. તમને ૧૮૨ કાળો પડદા
પાછો કરેરે, તમે સુણુને લીના કેરી રોતરે; તમે ૬ડી
એકમાં કહી દાખવુરે, પરાણી લખ જખથુ ખચીતરે. પર
ણી ૧૮૩ લીસો તે વનમાં વાણીળીઓરે, રાણી લીસો
તે જવનો છોડરે; રાણી લીસો ગેરાદનો સાગુડોરે, કાંધ
ઓટતાં પોઢોચે કોડરે. કાંધ ૧૮૪ ભલે કહ્યોને ભલે
પાટવ્યોરે, રાજ ભલો ભજવ્યો રાંબરે; રાજાં કાખરો પ
ડદા કહી દાખવોરે, તમને પોઢાડુ સેજ પતંગરે. તમને ૧૮૫
લીસો પડદા પાછો કરેરે, તમે સુણુને કાખરા કેરી
રોતરે; તમે ૬ડી એકમાં કહી દાખવુરે, પરાણી લખ જ
ખથુ ખચીતરે. પરાણી ૧૮૬ કાખરો રખારી ઘેર ઘેટડોરે,
રાણી કાખરી ભાવસાર ઘેર ભાતરે; રાણી કાખરી ગેરા
દનો આંખડીરે, તેતો આંખતા માજમ રાતરે. તેતો ૧૮૭
ભલે કહ્યોને ભલે પાઠવ્યોરે, રાજ ભલો ભજવ્યો રાંબરે;
રાજાં કરેતો પડદા કહી દાખવોરે, તમને પોઢાડુ સેજ પત
ંગરે. તમને ૧૮૮ કાખરો પડદા પાછો કરેરે, રાણી કરે
તાની સુણુને રોતરે; રાણી ૬ડી એકમાં કહી દાખવુરે;
રાણી પરાણી જલ ખચીતરે. રાણી ૧૮૯ કરેતો ધાંચી
ઘેર ખજાળીઓરે, રાણી કરેતો કુભાર ઘેર ચાકરે; રાણી
કરેતો ગેરાદનો રંગીઓરે, જની સોના વરણી ત્રાકરે. જ
ની ૧૯૦ સાત ડોઢાંચાને હજુ છોડવુરે, રાણી પૂછો તે
ફલ જવાળરે; રાજાં રાખો હાથમાં રખે ઓરતારે, અણ
દો પૂછો તે કહુરે. આજ ૧૯૧ રૂપ જોઈને હરખુ સાહ
ખારે, કથન સુણી ગાંઠે સાહ બાણુકે કથન પેના ભવ-

ના પૂજ્ય પામીએ, સ્વામી મહદ વિદો મુશ્ન જાણે. સ્વા
મીં પડદા છોડ્યા માહારા વાલગારે, હવે રહેતી નથી મ
ને ધીરે. હવેં વરમાળ આરોપુ કેતશુરે, કરી પાપુ નજી-
અમ ફેરા વીરે, કડીં ૧૯૩ ભલા કહ્યાને ભલા સાંભળવા
રે, રાજ ભલે. ભજાવીયો રંગરે; રાજાં ગદબદ પડદો
કહી દાખવોરે, તમને પોઠાડુ સેજ પમંગરે. તમને ૧૮૪
કુલાદ કહે છે કે તમે પડદા છોડ્યા તેથી મને ધણી
હરખ થયો છે મારે હવે જમદીથી તમારી સાથે પરણવાના
એક નવો પડદા પુછુધું તેનો મને જવાબ આપો એટલે
માહારા સરવે મનોરથ સફળ થાય.

કુલો — પડદા પાછો કરો કામનીરે, તમે આવી બેસો
સનમુખરે; તમેં ગદબદ પડદો કહી દાખવોરે, પરણીને પમા
ડુ મુખરે. પરણીં ૧૯૫ ગદબદ ધીને આકરે, રાણી ગદ-
બદીઓ કંસારે; રાણીં ગદબદ રાણીની કુમ સેજડીરે,
તેમાં પોઠોડુ કુમદ નારે. તેમાં ૧૯૬

રાજા પડદા છોડી રહ્યા એટલે રાણીએ માફને રજા
આપી તેથી માફ પોતાને કિતારે પરણવાની તકવાથી કરવા
સાફ આવીયા પોતે પેહેરેલા પેશાક રાજાને આપીને કહ્યું
કે તમે તાકીદથી પરણીને તમારે દેશ લેઈ જામે કદાચ આ
પરપંચ રાણીના જાણવામાં આવશે તો પંચાત થશે, એવું
કહીને માફ પોતે ઘોડા ઉપર સ્વાર થઈને રાખાડપના શેડુ
રમાં પોતાની નોકરી ઉપર આવી પેઠોઆ. રાજા પણ રાતરે
પેલાં લુગડાં પેહેરીને રાણીને પરણી બાબ્યા અને સવારમાં
પોતાની રાજધાની તરફ જવા સાફ નીકળી પડ્યા રાજાને
આવવાની ખબર જાણીને માફજી છુટી સ્વારીએ ઘોડો
થેકાવતા રાજાની સામે આવવા સાફ નાસરેલા રસ્તામાં ઘા
ડે ધણી મસ્તી કરવાથી માફનો અંબોડો છુટી ગયો તેમાંથી
અતરની ખુશખો રાણી કુલાદવા રથમાં, આવી એટલે રા.

જીએ દાસીને પૂછ્યું કે:--

ફોહા--અટપટ પડરા દાસી જાલજેર, મને માફ જો-
વાની ખાતર; મને ૦ રાયારૂપ માહારો ખાંધયોરે, કાંઈ ગજારો
માફ માહારો કાંઈરે, કાંઈ ૦ રાયારૂપનો ચુડો ભાગીઓરે,
ગજારો માફનો ચુડો હાથરે; ગજારો ૦ હવે શહેર એનામાં
નહી સંચરે, હુંતો નહી જાઉં એની સાથરે. હુંતો ૦

અરે દાસી હું રાયારૂપનો ચુડો ભાગીને ગજારો માફ
ના નામનો ચુડો ધારણ કર્યું હવે માહારે એના શહેરમાં
જવાનો નીયમ છે એવું કહી પડદામાંથી ડાકુ ખાહાર કા-
હાફી જોયું એટલે માફને દોઢા. માફ રાજાની પાસે આ-
વ્યો રાયારૂપ માફને જોઈને ખુશી થયા અને શહેરનાં દર-
વાજાની પાસે આવી પોહોચ્યા એટલે રાણીએ પોતાનો
રથ દરવાજા ખાહાર ઉઠા રખાવ્યો પછી રાજાએ કારણ
પૂછ્યું ત્યારે રાણીએ કહ્યું કે માહારે બાર વરસ સુધી આ
શહેરમાં પેસવાનો નીયમ છે તેથી શહેર ખાહાર મેલેલ ખા-
ધારી રાણીને રાખ્યાં. રાણીએ ત્યાં એક સરોવર જોદાવ્યું
તે એવા વીચારથી કે કોઈક દિવસ પણ માફ ઘોડો પાવાને
અહીંયા આવશે. એમ કરતાં ધણીક દહાડા વીતી ગયા પ-
છી એક દિવસ માફ ઘોડો ખેડાવતા રાણીના મેદુલ તરફ
ગયા ત્યાં સરોવર ભાંસું દીઠું એટલે ઘોડાને પાણી પાવા
ગયા. રાણીએ ગજારો માફને આવતા દોઢા એટલે ઘરે
આવીને કહ્યું કે--

હું માફ આ સરોવર કાંઈ તમારા ધરડાએ ખાંધાવ્યું
નથી કે તમે વગર પૂછે ગાછે ઘોડાને પાવા લઈ નાઓ
છો માફએ ઘોડાને જમી રાખીને કહ્યું કે--

અરે રાણી પાણીને વાસ્તે આટલાં લીલાં પીળાં કેમ
થાઓછો માહારો ઘોડો તમારા પાણીમાં ઉતર્યો તો તેને
ખસે હ્યો આ કહુ માફ કહુ આપીને પાછો જાયજો એ

એટલે રાણી કહ્યું કે—

અરે માહારાજ તમ અહીયાં પધારે પાછા જાઓ તે તમને માહારા સમ છે. રામની દવાઈ છે મેં તમારે માટે તે તમારે વરસને નીચમ લાંચ છે માફ થોડાને લઈને તે અદેલમાં ગયો ત્યાં દાસીએ થોડો બાત્રી લાંચ અને માફ રૂને પક્ષંગ ઉપર એસારીને વીચીધ પ્રકારના રસોઈ કરી મારને જમાડ્યા. ત્યાં દરખમાં આખી રાત જતી રહી અને સજારે અધું તારે રાણીએ મારને કહ્યું કે તમ માળાજી ના મરમાંથી સજંગ જોદાવળે. માફ ત્યાંથી નીકળીને મક્કા ન ઉપર આવ્યા અને માળાજીને બધી હકીકત કહી પોતે દરખમાં ગયા અને રાતનો ઉજગરો તેથી બોધાં આવનાં હતાં અને આંખો પણ લાલ પડ હતાં માટે એક સીપાઈ મારને મસ્કરીથી પુછવા લાગ્યો કે—

ફુલો—આજની આંખોરે ઠાકાર રાતીઓરે, કાંઈ ઉત્તમ રાતું ઘેતરે; કાંઈ કીયા માલોલેરે રંગ માણીઓરે; ઠાકાર જગ્યા છે સાચી રેતરે. ઠાકાર.

આજ કેલ માનીતીને માલોલે ગયા હતા કે ઉજગરો થયો છે. મારજીએ કહ્યું કે—

ફુલો—અમે ગયાના રાયની વાડીઓરે, બૂંડા સાચી મળ્યા દસ ચીસરે; બૂંડા કેસરે કસુંબા ત્યાં થોળીયારે, પ્રેમ પ્યાલાની મચી ગીસરે. પ્રેમ.

અમે તે રાજના બાગમાં ગયા હતા ત્યાં કેટલાએક સો બતીઓએ કસુંબો કાઢાડ્યો તેની કેફ હજી ઉતરી નથી. સીપાઈએ કહ્યું કે—

ફુલો—અમલની કેફ ઠાકાર ઘેરીઓરે, કાંઈ મારયાં સો રંગીનાં બાજરે; કાંઈ નેણ બજેલે નાચી નીરખ્યાનરે, શું સમજાવો મનુરે સુખાશરે. શું.

મારજી માનો ન માનો પણ આખી રાત કોઈ નાચી

સામે એક નળરે નીચાં કર્યું છે તેથી આંખો બળે છે. એટલું કહેતામાં માથેને ડીસ ચડી એટલે સીપઈ દમાઈ ગયો, પછી માથે બેર આવી રાણીના મેહેલ સુધી સુરંગ મોઢાડી આવજા કરવા લાગ્યા. એમ કરતાં વરસ પૂરાં થતા આવ્યાં એટલે એક દાહાડો રાજા રાણીને મોઢાડે પધારવા તે વખત માથે મેહેલમાં હતા તે રાજાને આવતાની ખબરે નળી ઉતાવળા સુરંગમાં ઉતરી પડ્યા પણ માથાની પાંધડી રહી ગઈ. રાજા મેહેલમાં આવીને રાણીની પાસે બેઠા અને કહ્યું કે હવે શહેરમાં આવતાને એ ચાર દાહાડા બાકી છે એમ જાત કરતાં રાજાની નળરે માથેની પાંધડી ઉપર પડી એટલે રાણીને પૂછ્યું કે--

ફોહા—રાજા કહે રાણી સાંભળોરે, કાંઈ પૂછીને લખ્યે પારે; કાંઈ સાચુ બોલોને તમે સતવતારે, રાણી કેટલા પૂરુષ બેર નારે. રાણી.

રાજાએ કહ્યું કે તમે કેટલા પૂરુષની સ્ત્રી છો, રાણીએ ધાર્યું કે રાજા પાંધડી નોઈ વહેમમાં પડ્યા છે. પણ માહારે તો સાચે સાચુ કહેવું નોઈએ; રાણીએ કહ્યું કે—

ફોહા—સાચુ કહુરે રાજા સતવતારે, તમે સુખજી સંઘજો મારે; તમે પતીવરતા અને પાળીએરે, કાંઈ ચાર પૂરુષ બેર નારે. કાંઈ.

હે રાજા માહારે ચાર પૂરુષ છે પણ હું ખરેખરો પતીવરતા ધરમ પાળું. રાજાએ કહ્યું કે--

ફોહા--પતીવરતા નારી એકનારે. તમે ચાર કહ્યા તે બે છે; તમે પર પૂરુષ સાચે બાંધતારે, પ્રથમ ગણે તે બાકી બેહેનરે. પ્રથમ.

રાણી રાજાને ખુનાસો કરી સમજાવે છે.

ફોહા—પદ્મંગ માહારામાં રાજા પોઠતારે, તેમાં પ્રથમ પાપા નર ચારે; તેમાં તેની વચમાં સુત્ર માહારે, માટે

ગણી થા તે મેં મરથારે. માટે

રાજાએ ફરીથી પૂછ્યું કે તમે રાખી વાત કહેા ત્યારે રાણી ફરીને કહેછે—

કહેા—સાચું કહેતારે રાજા થક યથારે, તમે સુંણીને પામળે પારે; તમે જીવતાં લગી એક બંખીએ, અમે તે પૂરૂષ ઘેર નારે. અમે

હે રાજા હું આ પાધડીનાળા પૂરૂષની નાર છું. રાજા એ કહ્યું કે એ પાધડી કોની છે; રાણીએ કહ કે તમારા નામની છે. અમે તારે વરસ એ પાધડીને જોઈ. મન નાળયું કે એજ રાજા ખેડા છે, રાજાએ પૂછ્યું કે એ પાધડી કોણે ખાંચી આપી, રાણી કહે મેં માહારે હાથે ખાંધી છે. રાજા કહે ત્યારે અમારા દેખતા ફરી ખાંચે. રાણીએ કહ્યું કે પૂરૂષના દેખતાં સ્ત્રીથી પાપડી ન ખાંધાય. રાજા પાધડી ભાગીને પાદમાં ગયા એટલે રાણીએ સુરંગમાં બેઠેલા માણે આપી તેણે જીવી હતી તવી ખાંધાન તૂંધવારે કડી એટલે રાણીએ રાજાને બોલાવ્યા. રાજા જોઈને વિચારમાં પડ્યા કે આ પાધડીની ખાંધણી ઠકોરના જીવી છે માટે ઠકોરને આપણી નોકરીમાંથી રજા આપવી એવું ધારીને પોતાને મહેલે પધાર્યા. ઠકોર પણ સુરંગમાં થઈને માળણને ઘેર ગયા અને નોકરીનો વખત દર પારમા હાજર થયા એટલે રાજાએ કહ્યું કે ઠકોર તમે તમારા પગાર ચુકાવી લેઈ ઘેર જાઓ; ઠકોર પગારના રૂપી આ લેઈ ઘેર આત્યા અને માળણને કહ્યું કે બેહન આ પદશામાંથી માહારા નામનું સત્તાવરત ચલાવળે. હું માંડવગઢના જામ રાજાનો કુંવર ગજરો માડું છું જો તાહારો રાજા જોરે જીવમથી આ પદશા પડાવી લે તો મને કાળજી લખળે. એવું કહી પોતે રાજા પાસે ગયો અને કહ્યું કે માહારાજ મેં માહારો પદશા માળણને ઘેર સોંપ્યા છે.

તે તમે સાચવજો, જો કોઈ દાનત બ્રાહ્મણ તો તમારી
ખરાબી થશે કેમકે માહાર નામ ગજરા માફ છે એટલું
કેડુતાંજ રાજાના મનમાં ધ્રાસકો પડ્યો કે મુકરર કુલાદેને
એ સેઈ જશે માટે જોમ જલદી પાય તેમ એને અહીંથી
વીદાય કરવો જોઈએ એવું ધારી રાજા મારને વીદાય કર
વા આજ્ઞાં મારે પાછા ફરવાનું કહ્યું પણ વીસ ગાઉ
સુધી રાજા સાથે ગયા. પછી મારને મુકીને રાજા પા-
છા ફર્યા એટલે તરતજ મારે પોતાના ઘોડાને ઉડાડી
મુક્યા તે બાજુજુલુ કરતો એક ઘડામાં કુલાદેના મહેલમાં
આવી ઉભો રહ્યો. રાતે રાપાર પાતે સુતાં સુતાં વિચાર
કરેકે કે પાપ ગુણ હવે ઠીક થયું; આ વિચારમાં રાજા જી-
ધી ગયા એટલે સુપતાં આવવા લાગ્યાં તેથી રાજા જાગડી
ને જાગી ઉઠ્યા અને મામીન કહ્યું કે મને આવાં સ્વપ-
નાં આવે છે. સ્વપનાની વાત સાંભળીને મામીએ રાજાને
કહ્યું કે--

કુલો--સમણાં પડો સુકે લાકડેરે, કાંઈ સમણાં સમુદરે
બેરે; કાંઈ સમણાં સાચાં નહોય રાજવીરે, કાંઈ સમણુ
વંજાને પેટરે કાંઈ સમણે નીરધન પામે ધનનેરે, કાંઈ
વંજાને પ્રસવે પૂતરે; કાંઈ સમણે દુરગ વિદ્યા ભણેરે,
કાંઈ સારુ પામે ધર સુતરે. કાંઈ સમણે ભુખ્યો બોજન
જમેરે, કાંઈ તણાય તેની કુખરે; કાંઈ જાગીને જુવે સ
વારમારે, તોએ પેડમાં ભુખતી બુખરે. તોએ

મામીએ સ્વપનાની વાત સાચી નથી એમ કહ્યું પણ રા-
પારને જાંઘ ન આવી તેથી તરત જીડીને કુલાદેને મહેલ
ગયા અને છાતો માનો ભી તે થઈને ઉપર ચડવા માંડ્યું
એટલે રાજાને ખબર પડી તેથી બોલી.

રાજા એકદમ ઉપર ચડી મહેલમાં આવ્યો ત્યાં મારેના
જોવા માણસ દોઢા રાણાએ ધારયું કે જો બંને ભિગા વ

શ્રી તો માહાકેર વરતાયે તેથી રાજાનો હાથ બાંધી બેસ્યા
માં લેઈ ગઈ અને કહ્યું કે—

ફોહા બેઠેનને આહાલે શું આવીયારે, તમે જાગ્યાને મા
ડી જાયા વીરરે; તમે રાયારૂપનો ચુડો ભાગીઓરે, ગજ
રા મારનાં ઓઢયાં ચીરરે. ગજરાં

અરે રાજા હુંતો ગજરા મારની ધણીયાણી છુ અને
તમે માહારા ભાગ છો એથી રાજાને બહુ ગુસ્સો ચડ્યો
અને રાંડને બાંડે લટકાવી તીરે જાણ કરવાનો નિશ્ચય કરી
પોતે મામી પાસે આવીને બધો વાત કહી તે રાંબળી મા
મીએ કહ્યું કે—

ફોહા—મામીયું મુકીને ઓઢ ચુંદડીરે, કાંઈ લગવ્યું કુળક
પૂતરે; કાંઈ ભાલો ભાગીને ધડાવ રેંદીઓરે, કાંઈ કાં-
તો બીણો સુતરે. કાંઈ તેની વણાવ બીણી પામીરે, જ
હ મુકો મારજીને બેટરે; જહાં જેમ જનાવર પોતે પાજે-
છેરે, તેમ તાહાર જરથ પેટરે. તેમ

મામીએ રાયારૂપને ધણાં મેણાં માર્યાં; પણે માર્યો
તથપારી કરવા માંડી. સવાર થતાં રાણી અને દાસીને ઘો-
ડા ઉપર બેસાડી રાયારૂપની કચેરીમાં લેઈ ગયા. રાયારૂપે
તેમને દીઠાં કે તરત પોતાના ઘોડેચારોને પકડવાનો હુકમ
કર્યો એટલે માર્યો ઘોડાને ઉરાડી મુક્યો અને રાજા ત-
થા તેમના સ્વારોમાં વકાશીને જોઈ રહ્યા. મારૂ કુનાદે
રાણીને પીયરમાં મુકીને પોતે ઊંડલકુંડલના મુલકમાં ગયા,
અને ત્યાં માહાદેવની વાડીમાં ઉતારો કર્યો. ત્યાંતો રાજા-
ની કુંવરી સુધડદેને મારની સાથે વરવું છે માટે રોજ મા
હાદેવની પૂજા કરેછે. એક દાહાડો કુંવરી માહાદેવની પૂજા
કરતા વાડીમાં આવી ત્યાં મારજીને દીઠા એટલે તેનું રૂપ
જોઈને સુધડદે પૂછેછે.

ફોહા—કીયારે મુલકયા આવ્યા સાહ્યારે, તમે કીયા મુ-

લખમાં જાઓરે; તમે ૦ કેઇ જનેતાને પેઠ જનમીઆ, તમે
કેઇ ગોશીના નામરે. તમે ૦ સાચુ ખોલોરે રાજ સતવ તારે,
કાંઈ કીયાં તમારાં ગામરે; કાંઈ ૦ કુંવર છે! રાજ કોણ ત
હારે, વળી શું છે તમારૂં નામરે. વળી ૦

તે સાંભળી માંડ્યે કહ્યું કે—

ફોહા—ઉતરખંડથી અમે આવીયારે, કાંઈ પશ્ચિમ અમા
રા ભાતરે; કાંઈ ૦ આભામંડળના અમે રાજવીરે, રાણી
મંડા ગોશીના નારે. રાણી ૦ હું ત કુંવર જહાંગીરનો
રે, કાંઈ ઘડ માંડવ માહાર ગામરે; કાંઈ ૦ આગમાનીનીનો
દીકરેરે, કાંઈ ગજરો માંડ છે નામરે. કાંઈ ૦

અમે ઉતરથી આવ્યા છીએ પશ્ચિમ તરફ જવું છે અ
ને જે માહારા ઉપર મોહીત થઈ અને હાથે છે તેના હું પુ
રૂંપ હું રાણીના મનમાં આવંદ થયો અને કહ્યું કે મા-
હારાજ હું તમને વડી મુકી હું માટે સાંજરે માહારા મો
હોણે પધારજો. એમ કહી સુધરે પોતાના મહેલમાં પોતા
ની સખી દાગર જે પ્રધાનના કુંવરી છે તે સાથે આવી
અને રંગ મહેલ શણગાર્યો.

ફોહા—રંગ મહેલના નીંદર ઓરડેરે, કાંઈ યોજો છે આ
કામગીરે; કાંઈ ૦ મેઘા ફગ માંહી મુકીયારે, કાંઈ રાજવણ
ની રીતરે. કાંઈ ૦ રસોઈ બનાવી છે બત્રીસીરે, કાંઈ અ-
દકી આંહી પ્રીતરે. કાંઈ ૦ કુચ સાકર અતી ઉકાળીયારે, કાં-
ઈ તેજના તઈયારરે; કાંઈ ૦ માંડ જોતાં પોત માંહી રહેરે
કાંઈ રાજ માંડા શણગારરે. કાંઈ ૦

રાણીએ પોતાના મહેલ ભભકાદાર કર્યો અને પોત
ના પ્રાણહારને સાંડ બત્રીસી રસોઈઓ પણ તબયર કરી
થઈ પોતે શણગાર પેહેરત માંડ્યા.

ફોહા—જરૂરની કારનો સુંદર રાણીડેરે, માંહી ઝાઝો ક-
સું બી રગરે; માંહી ૦ તેતો આડ્યો અલખેલીયરે; જમાં

ભાસે ગોશ્વ સહ અંગરે. જોમાં વેળા લાંબી થીય સરી-
અડીરે. ફેળા ને મણી થીય કુપરે; ફેળા સેથે સુદર પુ-
રયો શાળીતારે, મરગ મદની લીલી માન ચેરે. મરગ
ભાલ સુદર અરાજતુરે, મદમાતીનું જીવન જોરે; મદ
ભયુગ્રી કમાન છ પીલડીને, રતનાયાં લોચન રસ કુપરે. ર-
તનાં અતી અણ્યાયાનાં અપગ ઘણારે, છે કટાક્ષ કટાનું
રૂપરે; છે નાસીકાની વાળી જુએ જુએ અરે, વેતર મુક-
તા છે લખસુ ઠલરે. વેતર અરણ અધર પર લગકારે
જોતાં મુન્દી અંજે તનકાળરે; જોતાં હાથ કરે મદ મધુરરે,
કાંઈ દાડમ બીજશા દંતરે. કાંઈ કુદન રેખા દંતમાં દા-
સતારે, અળકાટશુ અંજે ચીતરે. અળાં જુગલ મણી છે જ-
ળકતારે, કરણ કુજ પાન પી જોને જુએ; કરણ ચોટમે
ગોશ્વો ગોશ્વો ભમકતારે, ઘણા ધુધરા કેરો ગુછરે. ઘણાં
કોડી સુરજ વદને નાશુએ, સુદર મુખક મધુર છે ગા-
નરે; સુદર રંગ તંબાળ મુખ ચોળશરે, અગાનેણાને
વાંકો મોડરે. મરગાં જરકશા જુગાની કાળી કંસુકારે, કશી
કશીને પેહરી કોડરે; કશી વૃથા તનમનીઆં હેમની હાંસ-
ડીરે, માદળીઆં અશસીય ન માલરે. માદળી પ અકળી
અંદનહાર ચેરસનેરે, મૂકતાકુળ મળા વાંશાળરે. મુકતાં
કંકગ સહીત કનક કર સુડલેરે, મળગળ અજોડો છે સા-
થરે; મળાં વાંક વીંટી બાજુઅ ધ બેરબીરે, છતા આરથી
રહી છે હાથરે. છતાં કુંવરી બની અનુપ અપહરારે, કાં
છ તેજ તજો નહી પારરે; કાંઈ કુજ અતર બેહકી રહ્યરે
એની બની સુધડે નારે. એવી

ઘણા સરસમાં સરસ અને શાળીના શાગુગાર પેહરીને
રાણી સુધડે પોતાના માનીતા માડની વાટ જોડી જરે
બેડી છે એટલામાં ગજરોમાર પોતાના રેવંતને માહારવ-
ની વાડીમાંથી કુતારીને રાણીના બેલમાં આંધા, રા-

